

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaali- ja terveysala

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2011

Kaisa Piironen

**”EI MUL OO OLLU ELÄMÄS
KOSKAAN MIKÄÄN NIIN HYVIN,
KUIN MITÄ MUL ON NYT OLLU
MUUTAMAN VUODEN”**

– Asiakkaiden ja ohjaajien kokemuksia Kaarinan kaupungin Lukaali-tukiasuntotoiminnasta

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2011 | Sivumäärä 62

Ohjaaja Laura Närvi

Kaisa Piironen

”EI MUL OO OLLU ELÄMÄS KOSKAAN MIKÄÄN NIIN HYVIN, KUIN MITÄ MUL ON NYT OLLU MUUTAMAN VUODEN” – Asiakkaiden ja ohjaajien kokemuksia Kaarinan kaupungin Lukaali-tukiasuntotoiminnasta

Opinnäytetyöni on tilaustyö Kaarinan kaupungin Lukaali-tukiasumistoiminnalle. Lukaali-tukiasuntotoiminta on tarkoitettu kaarinalaisille 18–25-vuotiaille, tuen tarpeessa oleville nuorille. Tukiasuntotyöllä ennaltaehkäistään nuorten syrjäytymistä ja pyritään lisäämään nuorten hyvinvointia. Opinnäytetyöni on ensimmäinen nykymuotoisesta, vuonna 2003 alkaneesta Lukaali-tukiasuntotoiminnasta tehty tutkimus. Lukaali-tukiasuntotoiminta on Kaarinan kaupungin sosiaalitoimen alaista toimintaa, jossa työskentelee kaksi ohjaajaa.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tein teemahaastattelemalla sekä Lukaalin asiakkaita että ohjaajia. Toteutin tutkimuksen haastattelemalla entisiä Lukaalin asiakkaita yksitellen kesäkuussa 2011 ja Lukaalin ohjaajia yhdessä syyskuussa 2011. Haastatteluiden jälkeen litteroin ja teemoittelin aineiston ja etsin vastaukset tutkimuskysymyksiini. Suoritin myös suuntaavien harjoitteluni Lukaali-tukiasumistoiminnassa huhti-toukokuussa sekä syyskuussa 2011.

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli kerätä Lukaali-asiakkaiden ja ohjaajien kokemuksia Lukaali-tukiasuntotoiminnasta sen kehittämistä varten. Tutkimuksen tavoitteena oli saada erityisesti asiakkaina olleiden nuorten ääni kuuluviin Lukaali-toiminnan kehittämistä varten ja näin saada toimintaa kehitetyksi asiakaslähtöisemmäksi. Tutkimuksen tavoitteena oli myös tuoda tukiasuntotyötä ja sen tuloksia näkyviksi.

Nuorten kokemukset Lukaalista olivat pääosin hyviä, ja joillakin kokemukset olivat todella hyviä ja elämässä käänntekeviä. Nuoret olivat tyytyväisiä ohjaajilta saamaansa tukeen ja apuun. Kaikki haastattelemani nuoret kokivat tukiasumisen vaikuttaneen heidän hyvinvointiinsa positiivisesti. Joitakin kehittämiskohtiakin nuoret nostivat tukiasuntotoiminnassa esiin. Ohjaajien mielestä tukiasumistyö on laadukasta, ja he halusivat erityisesti nostaa esiin asumisvalmennuksen sekä oman tukiasuntokannan tärkeyden. Kehittämismahdollisuuksia ohjaajat näkivät tukihenkilövetoisen tuen vakiinnuttamisessa sekä yhteistyön tekemisessä eri yhteistyötahojen kanssa.

ASIASANAT:

Nuori, tuettu asuminen, hyvinvointi, syrjäytyminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Social services | Child, youth and family work

2011 | Total number of pages 62

Instructor Laura Närvi

Kaisa Piironen

"MY LIFE HAS NEVER BEEN AS GOOD AS IT'S BEEN NOW FOR A COUPLE OF YEARS"

Clients' and mentors' experiences from the supported housing in Kaarina's Lukaali - supported housing for youth

This thesis is a commissioned work from Kaarina's Lukaali - supported housing for youth. Lukaali is aimed for young adults in Kaarina between 18 and 25 years of age who are in need of some sort of support. The aim of the supported housing is to prevent social exclusion and increase the well-being of youth in Kaarina. This thesis is the first research about Lukaali since 2003, when the present Lukaali-work was formed. Lukaali is part of the municipal social welfare services in Kaarina, and there are currently two mentors working in Lukaali.

This thesis is a qualitative research carried out by interviewing the clients and mentors of Lukaali. Five former clients of Lukaali were interviewed individually in June 2011, and the two mentors of Lukaali were interviewed together in September 2011. Afterwards I made transcriptions of the interviews and themed the material to find answers for my research questions. I also did my final training in Lukaali during April, May and September of 2011.

This aim of this research was to collect the clients' and mentors' experiences from the Lukaali-work. The goal was especially to hear the clients' ideas of how the Lukaali-work could be improved. Another goal of the research was to make Lukaali-work and its results visible.

The clients' experiences of Lukaali were mainly positive, and some clients' experiences were very good and even pivotal in their lives. The clients were satisfied by the support and help they got from their Lukaali mentors. All clients that I interviewed felt that the supported housing had improved their well-being. The clients also brought up some improvement ideas. The mentors working in Lukaali thought that the supported housing is high-quality work, and they especially wanted to emphasize the importance of the independent living coaching as well as the fact that Lukaali has its own apartments in use. The mentors of Lukaali found that some further developments could be made concerning co-operation with different associates and in establishing the support system that is based on interaction with a support person.

KEYWORDS:

Youth, supported housing, well-being, social exclusion

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NÄKÖKULMIA HYVINVOINTIIN	8
2.1 Hyvinvoinnin käsite.....	8
2.2 Allardtin hyvinvointikäsite.....	9
2.3 Maslow'n tarvehierarkia.....	9
3 SYRJÄYTYMINEN JA SEN EHKÄISY	12
3.1 Syrjäytymisen käsite.....	12
3.2 Nuorten syrjäytyminen Suomessa.....	14
3.3 Nuorten syrjäytymisen ehkäisy Suomessa.....	15
3.4 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy Kaarinassa.....	16
4 NUORTEN TUKIASUMINEN	20
4.1 Nuorten tukiasuminen Suomessa.....	20
4.2 Nuorten tuen tarve asumisessa.....	21
4.3 Lukaali-tukiasumismalli Kaarinassa.....	22
4.4 Lukaalin asiakaskunta	23
4.5 Lukaalin asumisvalmennus.....	23
4.6 Lukaali-tukiasumisjakso.....	25
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
5.1 Tutkimustehtävä, -kysymykset ja -menetelmä.....	27
5.2 Tutkimuksen tausta, rajaus ja tutkimusprosessin eteneminen	30
5.3 Tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi.....	35
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	37
6.1 Asiakkaiden kokemuksia Lukaali-toiminnasta.....	37
6.2 Lukaali-toiminnan hyötyjä asiakkaille.....	38
6.3 Nuorten kehittämissuhteet.....	40
6.4 Ohjaajien näkemyksiä Lukaali-toiminnasta.....	41
6.5 Ohjaajien kehittämissuhteet.....	44
6.6 Lukaalin tulevaisuudennäkymät.....	45
7 TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	47
7.1 Tutkimustulosten yhteenveto.....	47

7.2 Tutkimuksen tavoitteiden saavuttaminen	50
7.3 Tutkimuksen eettisyyden arvioiminen	50
7.4 Tutkimustulosten merkittävyyden ja luotettavuuden arvioiminen	51
LÄHTEET	54

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimusluvan anomus opinnäytetyötä varten
- Liite 2. Tutkimuslupa
- Liite 3. Kutsukirje haastatteluun
- Liite 4. Asiakkaiden teemahaastattelun runko
- Liite 5. Ohjaajien teemahaastattelun runko

KUVAT

Kuva 1. Elämän tärkeät asiat -kortit	29

KUVIOT

Kuvio 1. Maslow'n tarvehierarkia	10
Kuvio 2. Lukaali – tuetun asumisen prosessikaavio	24
Kuvio 3. Opinnäytetyöprosessini	31

TAULUKOT

Taulukko 1. Syrjäytymisen suhde syrjäytymisvaaraan ja elämäntalouteen	13

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on tilaustyö Kaarinan kaupungin Lukaali-tukiasumistoiminnalle. Opinnäytetyöni on ensimmäinen nykymuotoisesta, vuodesta 2003 alkaneesta Lukaali-tukiasuntotoiminnasta tehty tutkimus. Lukaali-tukiasuntotoiminta on Kaarinan kaupungin sosiaalitoimen alaista toimintaa, jossa työskentelee kaksi ohjaaja. Tukiasuntotoiminnalla tarjotaan tukea ja apua asumiseen tuen tarpeessa oleville kaarinalaisille nuorille ja ennaltaehkäistään nuorten syrjäytymistä.

Tukiasuntotyössä mukana olevien nuorten taustoissa on paljon syrjäytymiseen johtavia osatekijöitä, kuten oppimisvaikeuksia ja muita koulunkäyntiin liittyviä vaikeuksia, vanhempien päihdeongelmia, nuoren masentuneisuutta ja päihdeongelmia, ongelmia rahankäytössä sekä problemaattisia läheissuhteita. Näistä syistä johtuen nuoret tarvitsevat tukea itsenäisen elämän aloittamisessa ja elämänhallinnassa.

Tukiasuntotoiminnalla turvataan nuorille asuminen sekä riittävä toimeentulo. Perustarpeiden turvaamisen jälkeen tuetaan nuoria koulutuksen tai muun mielekkään toiminnan piiriin hakeutumisessa. Nuoria tuetaan myös hänen sosiaalisissa suhteissaan. Tukiasuntotyöllä pyritään tukemaan hyvinvoinnin kaikkia osa-alueita eli fyysistä, psyykkistä, sosiaalista sekä henkistä hyvinvointia kunkin nuoren tarpeiden mukaan.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tein teemahaastattelemalla sekä Lukaalin asiakkaita, että ohjaajia. Tutkimuksen toteutin haastattelemalla nuoria yksitellen ja ohjaajia yhdessä. Haastattelin kesäkuussa 2011 viittä tukiasunnossa asunutta ja sittemmin poismuuttanutta nuorta. Haastattelin myös Lukaalissa työskentelevää kahta ohjaajaa syyskuussa 2011. Haastatteluiden tekemisen jälkeen litteroin haastatteluaineiston ja teemoittelin aineiston, josta etsin vastaukset tutkimuskysymyksiini. Suoritin myös suuntaavien

harjoitteluni Lukaali-tukiasumistoinnassa huhti-toukokuussa sekä syyskuussa 2011.

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli kerätä Lukaali-asiakkaiden ja ohjaajien kokemuksia Lukaali-tukiasuntotoiminnasta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada erityisesti asiakkaana olleiden nuorten ääni kuuluviin Lukaali-toiminnan kehittämistä varten ja näin saada toimintaa kehitetyksi entistä asiakaslähtöisemmäksi. Tutkimustehtävänä oli myös tuoda Lukaali-tukiasumistyötä ja sillä saavutettuja tuloksia näkyville.

Vertailin omia tutkimustuloksiani löytämiini kolmeen muuhun tukiasumista käsittelevään tai sivuavaan tutkimukseen, joissa näkökulmana olivat erityisesti asiakkaiden kokemukset palveluista. Tutkimuksien löytäminen tukiasumisesta ei ollut kovinkaan helppoa, mutta löysin muutamia tutkimuksia esim. kunnallisen jälkihuollon tukiasumisen piirissä olleiden nuorten kokemuksista sekä erilaisten yhdistysten kuten esim. Nuorten ystävien tukiasumisen asiakkaina olleiden nuorten kokemuksista. Saamani pääosin positiiviset tulokset tukiasuntotyöstä olivat samankaltaisia kuin muissakin vastaavissa tutkimuksissa.

2 NÄKÖKULMIA HYVINVOINTIIN

2.1 Hyvinvoinnin käsite

Hyvinvoinnin käsitteeseen usein liitetään fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen sekä henkinen ulottuvuus, jotka yhdessä muodostavat hyvinvoinnin kokonaisuuden. Perinteisesti hyvinvointi on länsimaissa ollut bruttokansantuotteella mitattava määrä, mutta nykyään hyvinvoinnin määrittelemisen ja mittaamisen painopiste on siirtymässä aineellisen vaurauden korostamisesta elämisen merkityksellisyyden ja ihmissuhteiden arvostamiseen sekä huono-osaisuuden vähentämiseen. Ihmisen tarpeet kun eivät rajaudu vain aineellisiin tarpeisiin vaan hänellä on myös henkisiä tarpeita. (Kajanoja 2005.)

Nykyisessä hyvinvoinnin tutkimuksessa jokainen yksilö nähdäänkin oman hyvinvointinsa subjektiivisena asiantuntijana ja hyvinvointia on alettu mittaamaan erilaisilla onnellisuustutkimuksilla. Tutkimuksissa on selvinnyt, että taloudellisesti kehittyneissä maissa, kuten Suomessa, viime vuosikymmenien talouskasvu on lisännyt vain vähän subjektiivista hyvinvointia. (Kajanoja 2005.) Tulos tukee usein esitettyä teoriaa, jonka mukaan perustarpeiden tyydyttymisen jälkeen bruttokansantuotteen ja tulojen kasvu ei enää lisää hyvinvointia, vaan saattaa tietyn rajan jälkeen jopa heikentää elämisen laatua (Islam & Clark 2002, 210).

Esittelen seuraavaksi Allardtin hyvinvointikäsitteen sekä Maslowin tarvehierarkian, jotka molemmat ottavat huomioon hyvinvoinnin monet osa-alueet yksilön elämässä. Molemmat teoriat ovat edelleen iästään huolimatta monella tapaa käyttökelpoisia hyvinvoinnin tarkastelemiseen ja kyseisiä teorioita käytetään edelleen runsaasti hyvinvointia käsittelevissä tutkimuksissa (Hämäläinen 2006, 13–19; Hämäläinen 2009, 8).

2.2 Allardtin hyvinvointikäsite

Suomalaisen sosiologin Erik Allardtin jo vuonna 1976 esittämässä hyvinvoinnin määritelmässä yksilökeskeisen hyvinvoinnin lähtökohtana on yksilöllinen tarpeentyydytys, jossa hyvinvoinnin aste määräytyy sen mukaan mikä on yksilön tarpeiden tyydytyksen aste. Hyvinvointia ilmentäviä tarpeita ovat Allardin mukaan elintaso eli having, yhteisyysuhteet eli loving sekä itsensä toteuttamisen muodot eli being. Elintason osatekijöinä Allardt näkee fysiologisten tarpeiden turvaamista riittävillä tuloilla, ravinnolla, asunnolla sekä terveydellä. Nämä elintason arvot ovat ensisijaisia ja perustavia hyvinvoinnissa ja niihin Allardt laskee mukaan myös koulutuksen sekä työllisyyden. (Allardt 1993, 88–94.)

Elintason jälkeen seuraavaksi tärkeimpiä yksilön hyvinvoinnin kannalta ovat yhteisyysuhteet eli se, että yksilön tarve vastavuoroiseen rakastamiseen, ihmis- ja perhesuhteisiin tulee tyydytetyksi. Seuraavaksi tärkeimpänä yksilön hyvinvoinnin kannalta Allardt näkee yksilön itsensä toteuttamisen muotojen toteutumista. Näitä ovat mm. yksilön vaikuttamismahdollisuudet yhteisössään sekä yksilön mahdollisuudet harrastaa ja osallistua vapaa-ajan toimintaan sekä ylipäättään osallistua mielekkääseen tekemiseen. (Allardt 1993, 88–94.)

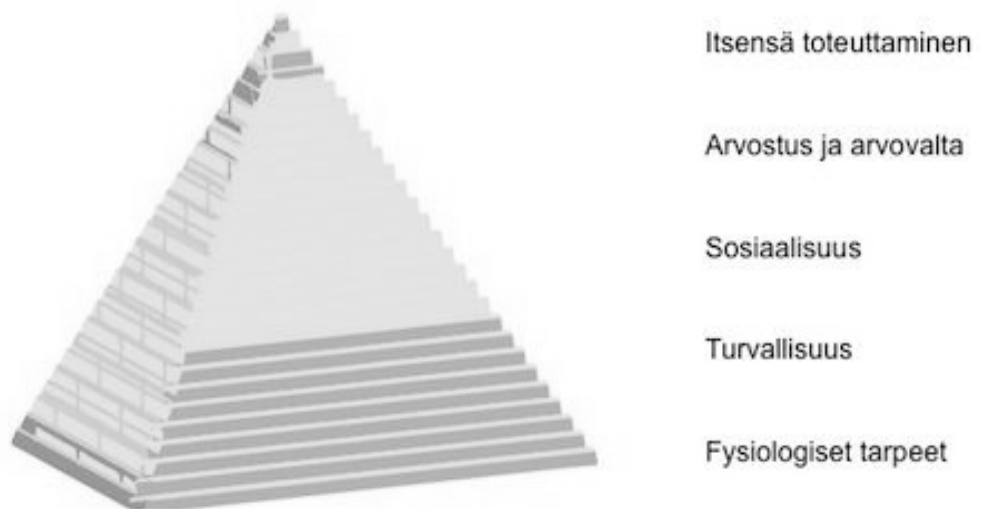
Viime vuosina suomalaisessa hyvinvointitutkimuksessa ja -keskustelussa ovat painottuneet objektiiviset tulotasoon ja tuloeroihin, köyhyyteen, sosiaaliturvaan, työttömyyteen, asumiseen ja terveyteen liittyvät hyvinvointimittarit. Tätä Allardtin inhimillisiin perustarpeisiin keskittyvää lähestymistapaa hyvinvointiin ei ole siltikään muutettu, vaikka kansalaisten resurssit ja toimintamahdollisuudet ovat parantuneet huomattavasti parin viimeisen vuosikymmenen aikana. (Hämäläinen 2003, 13.)

2.3 Maslow'n tarvehierarkia

Toinen ihmisen tarpeita ja sitä kautta hyvinvointia käsitellyt tutkija oli yhdysvaltalainen Abraham Maslow, joka kehitti ihmiselle ominaisen tarvehierarkian. Maslow'n tarvehierarkiassa on viisi tarvetasoa, joiden täyttyminen on jokaisen yksilön hyvinvoinnin kannalta olennaista. Maslow'n tarvehierarkian viisi tasoa ovat: fysiologiset perustarpeet, turvallisuuden tarpeet,

rakkauden ja yhteenkuuluvuuden eli sosiaalisuuden tarpeet, itsensä kunnioittamisen tarpeet ja itsensä toteuttamisen tarpeet. (Viitala 2004, 154–156). Tarvehierarkian tasojen muodostuminen on kuvattu pyramidimalliin, jossa tarvetasot rakentuvat toistensa päälle (Kuvio 1).

Tarpeet Maslow'n mukaan

Kuvio 1. Maslow'n tarvehierarkia (mukaillen Maslow 1987, 43–49).

Maslow'n mukaan yksilön tarpeiden toteutuminen tapahtuu juuri tässä kyseisessä järjestyksessä, koska hierarkian ylemmillä tasoilla ei voi toimia kovinkaan hyvin elleivät alemmat tarpeet ole tyydytetyjä. Ihmisen tarpeet rakentuvat siten kuin pyramidi, jonka perustan luovat ihmisen fysiologiset tarpeet, kuten esimerkiksi ruoka, juoma ja uni. Kun fysiologisista tarpeet on pääosiltaan tyydytetty, täytyy seuraavaksi huomioida yksilön turvallisuuden tarpeet, kuten taloudellista turvallisuutta luova työ. Seuraavalla tasolla täytyvät yksilön sosiaalisuuden tarpeet, kuten tarve tulla rakastetuksi ja huolehdituksi sekä tarve kuulua johonkin yhteisöön. Seuraavalla tasolla yksilö kokee, että häntä arvostetaan yhteisössään ja ylimmällä tasolla yksilö pystyy toteuttamaan itseään parhaalla mahdollisella tavalla ja omaa hyvän itsekunnioituksen. (Viitala 2004, 154–156.)

Lukaali-tukiasumistoiminnalla pyritään turvaamaan nuoren tarpeet Allardtin tarpeentyydytyksen ja Maslow'n tarvehierarkian mukaisesti. Ensimmäiseksi tärkeysjärjestyksessä on nuoren fysiologisten tarpeiden turvaaminen asunnolla, riittäväillä tuloilla sekä ravinnolla. Tukiasunnolla turvataan nuoren asuminen ja nuoren kanssa haetaan hänelle kuuluvat tuet, kuten esim. opintotuki, työttömyystuki sekä toimeentulotuki ja niillä turvataan nuorelle riittävä elintaso. Perustarpeiden turvaamisen jälkeen tuetaan nuorta koulutuksen tai muun mielekkään toiminnan piiriin hakeutumisessa. Nuorta tuetaan myös hänen sosiaalisissa suhteissaan esim. perhesuhteissa ja ystävyysuhteissa ja joskus jopa parisuhteissa. Tärkeänä tukena nähdään myös nuoren tukeminen itsensä toteuttamisessa Maslow'n tarvehierarkian ylimmän tason mukaan esim. mukavan harrastustoiminnan löytämisen kautta. Maslow'n korkeampien tarpeiden tyydyttymisen kautta voidaan saada elämään sisältöä ja merkityksellisyyttä, joiden tarve onkin korostunut viime vuosikymmenten aikana, kun yhteiskunnasta on tullut aiempaa individualistisempi. (Hämäläinen 2009, 8.)

3 SYRJÄYTYMINEN JA SEN EHKÄISY

3.1 Syrjäytymisen käsite

Hyvinvointi määritellään usein myös käänteisesti sen puuttumisen kautta, jolloin hyvinvoinnin vastakohtana nähdään pahoinvointi ja syrjäytyminen. Jos yksilö jää paitsi jostakin hyvinvoinnin osa-alueesta on hän vaarassa syrjäytyä. Toisaalta huono-osaisuus voidaan nähdä hyvinvoinnin mittarina. Mitä pienempi on huono-osaisten osuus, sen paremmin voidaan koko yhteisössä. Nykyisin Maslow'n tarvehierarkian mukaiset fysiologiset ja turvallisuuden tarpeet saavutetaan usein, mutta ne jotka jäävät paitsi jo niistä ovat suurimmassa vaarassa syrjäytyä. Syrjäytymisriskissä ovat myös ne lapset, nuoret ja aikuiset, joiden sosiaalisuuden tarpeet eivät tyydyty. (Kajanoja 2005.)

Syrjäytyminen sanana merkitsee reunoille joutumista yhteiskunnan keskiöstä (Helne 2004, 7). Syrjäytyneinä pidetään ihmisiä, jotka eivät kykene täysipainoisesti osallistumaan yhteiskunnan taloudelliseen ja sosiaaliseen elämään ja joiden tulot ja muut resurssit, olivat ne sitten henkilökohtaisia, perheeseen liittyviä tai kulttuurisia, ovat niin riittämättömiä, että he eivät kykene nauttimaan elintasosta, jota heitä ympäröivässä yhteiskunnassa pidetään hyväksyttävänä. Syrjäytyminen voidaankin määritellä olevan taloudellisten resurssien puutteen, yhteiskunnasta eristäytymisen sekä sosiaali- ja kansalaisoikeuksien rajallisuuden yhdistelmä. Käsite on kaikissa yhteiskunnissa suhteellinen ja kuvaa yhteiskunnallisten ja taloudellisten tekijöiden kasautumista vuosien mittaan. Syrjäytymistä voivat edistää ongelmat, jotka liittyvät koulutukseen, työhön, elintasaan, terveyteen, kansallisuuteen, huumeidenkäyttöön, sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen sekä väkivaltaan. (Vuosisraportti 2003).

Syrjäytyminen on parinkymmenen vuoden ajan ollut ajankohtainen yhteiskunnallinen ja sosiaalipoliittinen kysymys niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Puhutaan jopa siitä, että syrjäytymisen käsite on kokenut inflaation, koska on levinnyt yleiseksi käyttösanaksi, joka usein sekoitetaan lähellä oleviin käsitteisiin kuten marginalisaatioon, alaluokkaistumiseen, köyhyyteen ja huono-osaisuuteen. Erona mm. marginalisaatioon voidaan nähdä

se, että syrjäytyminen on huono-osaisuutta, kun taas marginalisaatio on valtavirran ulkopuolelle joutumista, johon ei kuitenkaan välttämättä liity huono-osaisuutta. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 125–126).

Syrjäytymistä käsitteenä voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta. Ensimmäisessä näkökannassa syrjäytyminen nähdään syntyneen yhteiskunnallisten muutosten aiheuttamana jakona hyvä ja huono-osaisiin, mikä johtaa huono-osaiset taloudellisesta eriarvoisuudesta ja köyhyydestä kumpuavaan syrjäytymiseen, johon pyritään ensisijaisesti vaikuttamaan tulojaoilla ja tulonsiirroilla. Toisesta näkökulmasta katsoen syrjäytyminen nähdään reunalla olevien sosiaalisten ryhmien, kuten esim. alkoholistien ja pitkäaikaistyöttömien, kautta. Tällöin useinkaan ei etsitä syitä yhteiskunnallisista syrjäytymistä lisäävistä tekijöistä vaan ihmisten omasta toiminnastaan tai hänen elinympäristöstään. Kolmannesta näkökulmasta katsottuna syrjäytyminen nähdään yksilötasolla, yksittäisen ihmisen kohdalla ongelmien kasaantumisesta eli moniongelmaisuudesta ja mitä useammalla elämänalueella ihmisellä on ongelmia sitä syrjäytyneempänä hänet nähdään. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 127–129.)

Elämänhallinta	Syrjäytymisvaara	Syrjäytyminen
Selviytyminen	Marginaalisuus	Vieraantuminen
Hyvinvointi	Hyvinvoinnin puutteet	Huono-osaisuus
Normaalius	Ongelmat esim. koulussa	Toimintakyvyttömyys
Itsehallinta	Sosiaalisten ongelmien periytyminen	Turvattomuus
Yhteenkuuluvuus	Sosiaalisten siteiden heikkeneminen	Leimautuminen
Integraatio, inklusio		Poikkeavuus
		Riippuvuus
		Irrallisuus
		Segregaatio

Taulukko 1. Syrjäytymisen suhde syrjäytymisvaaraan ja elämänhallintaan. (mukaillen Virtanen ym. 2006, 23.)

Yksittäinen ongelma, kuten esim. köyhyys ei vielä automaattisesti merkitse yksilön syrjäytymistä, mutta on sellainen tekijä, joka asettaa yksilön syrjäytymisensaaraan. Yllä olevassa taulukossa (Taulukko 1) on kuvattuna syrjäytymisprosessi osatekijöineen, elämänhallinnasta, syrjäytymisvaaran kautta syrjäytymiseen. (Virtanen ym. 2006, 23.)

3.2 Nuorten syrjäytyminen Suomessa

Helsingin yliopiston ja Sitran vuonna 2007 toteuttamasta *Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta?* -tutkimusraportista ilmenee, että nuorten syrjäytymisen taustalla on usein huono koulumenestys ja tästä johtuva jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääminen. Siirtymävaiheeseen peruskoulun ja toisen asteen välillä liittyy usein nuorten lisääntynyt syrjäytymisriski ja noin viisi prosenttia peruskoulun keväällä päättäneistä nuorista ei ole opiskelemissa seuraavana syksynä. Tutkimuksessa nousi myös esille, että syrjäytymisriskiä selittää äidin keskimääräinen koulutustaso. Mitä alhaisempi on äitien koulutustaso, sitä suurempi on syrjäytymisriski. (Alatupa ym. 2007, 117–121;142–144.)

Riskiä syrjäytyä kasvattaa myös yksinäisyyden kokeminen koulussa, kiusatuksi joutuminen joko koulussa tai internetissä sekä oppimisvaikeudet. Myöhemmin elämässä kouluttamattomuuden ohella syrjäytymisriskiä lisäävät työttömyys, erilaiset sairaudet sekä vammat. Osaltaan syrjäytymiseen vaikuttavat myös varhaislapsuuden olosuhteet, kuten mm. vanhempien mielisairaudet ja päihdeongelmat sekä perheväkivalta (Järvinen & Jahnuainen 2001, 136–137).

Syrjäytymisriskiä kasvattaa myös nuoren omat mielenterveysongelmat. Tutkimuksissa on arvioitu, että jopa 15-25 % nuorista kärsii nuoruusiän aikana sellaisesta pitkäkestoisesta psyykkisestä oireilusta, että he hyötyisivät jostain hoidosta. Väestötutkimuksissa on myös arvioitu, että nuorena vakavaan masennukseen yhden vuoden ajaksi sairastuu noin 3-10 % nuorista ja pitkäaikaiseen masennukseen noin 1-2 %. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2008.)

Nuorisoyhteistyö Allianssin mukaan nuorten syrjäytyminen on lisääntynyt. 8 000 nuorta jokaisesta ikäluokasta jää ilman jatkokoulutusta ja nuorisotyöttömyys kasvaa. Opetusministeriön laskelmien mukaan jokainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa, joten jokaisen nuoren syrjäytyminen on paitsi inhimillinen tragedia myös kansantaloudellinen menetys. (Kärkkäinen 2011.)

Syrjäytymisen prosessimallissa, syrjäytymisen prosessi alkaa jo varhaislapsuudessa, jossa kotitausta ja sieltä omaksutut arvot, asenteet ja toimintamallit määräävät pitkälti sen miten yksilö tulee sopeutumaan kouluun ja sitä kautta pääsemään jatko-opintoihin sekä työelämään. Koulu ei välttämättä pysty tasaamaan oppilaiden välisiä eroja ja erilaiset oppimisvaikeudet omalta osaltaan voivat vaikuttaa siihen, että peruskoulusta suoriutuminen on joidenkin kohdalla vaakalaudalla. Heikko menestys peruskoulussa taas usein johtaa ammattikoulutuksesta karsiutumiseen, mikä taas usein johtaa heikkoon menestykseen työmarkkinoilla ja pitkäaikaistyöttömyyden, sairauksien ja moniongelmaisuuksien kautta huono-osaisuuden viimeiseen tasoon eli syrjäytymiseen. Syrjäytymisen prosessimallia on kritisoitu deterministisyydestä ja erilaisia syrjäytymistarinoita on varmasti useanlaisia, mutta malli toteutuu todennäköisemmin niiden kohdalla, joiden elämässä ei ole juurikaan suojaavia tekijöitä tai jotka eivät syystä tai toisesta pysty niitä hyödyntämään. Syrjäytymismallin mukainen syrjäytymispolku on kuitenkin mahdollista katkaista millä tasolla tahansa. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 133–138.)

3.3 Nuorten syrjäytymisen ehkäisy Suomessa

Sosiaalihuollolla on velvoite ehkäistä syrjäytymistä ja edistää hyvinvointia, kuten tässä Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa ilmaistaan:

Sosiaalihuollon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksilön, perheen sekä yhteisön hyvinvointia, toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta. Tehtävänä on tarjota oikea-aikaisesti laadukkaita palveluja ja tukitoimia, vahvistaa osallisuutta, tasata hyvinvointieroja sekä ehkäistä syrjäytymistä ja köyhyyttä. Tavoitteena on turvata jokaiselle mahdollisuus ihmisarvoiseen elämään sen kaikissa vaiheissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010.)

Nuorten syrjäytyminen nousi yhteiskunnalliseen keskusteluun Suomessa jo 1980-luvulla ja uudestaan 1990-luvun laman jälkimainingeissa nuorisotyöttömyyden ollessa huipussaan ja koulun keskeyttäneiden määrän lisääntyessä. 1990-luvun lopulta alkaen EU:n rahoituksella on toteutettu varmasti joka kunnassa useampikin nuorten syrjäytymiseen pureutuva projekti, joista kuitenkin valitettavasti on harvemmin jäänyt mitään pysyviä rakenteita kunnan peruspalveluihin (Järvinen & Jahnukainen 2001, 131).

Tukiasumista ja tuetun asumisen erilaisia muotoja, joihin palaan myöhemmin, on järjestetty Suomessa eri tahojen toimesta 1970-luvulta lähtien. Nuorten

asumisen tukeminen on ollut yksi tapa ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä. Tukiasumisen lisäksi nuorten tukemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi on paljon muitakin työmuotoja ja 2000-luvulla niitä on kehitetty jatkuvasti lisää. Yhtenä uutena työmuotona on etsivä nuorisotyö, jonka tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Etsivä nuorisotyö on mukana uudessa 1.1.2011 voimaanastuneessa lisäyksessä Nuorisolakiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011)

Toinen nuorten syrjäytymistä ehkäisevä malli on nuorten yhteiskuntatakuu, jolla tarkoitetaan sitä että viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta alle 25-vuotiaalle nuorelle tehdään yhteistyössä nuoren kanssa työllistymissuunnitelma, johon sisältyy työllistymistä edistäviä palveluja ja toimenpiteitä. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2011.)

Erilaisilla tukimuodoilla ja niiden yhdistämisellä voidaan tukea nuoren kiinnittymistä yhteiskuntaan ja ehkäistä nuoren syrjäytymistä. Eri tukimuotojen tehokas yhdistäminen vaatii kuitenkin toimivaa moniammatillista yhteistyötä eri tahojen välillä. Moniammatillisen yhteistyön tulisikin olla organisoitua ja suunniteltua, koska ilman toimivaa yhteistyötä voi työskentely nuoren kanssa olla päällekkäistä eri tahojen kanssa tai puutteellista niin, että jokin tukea tarvitseva alue nuoren elämässä jää työskentelyn ulkopuolelle. Moniammatilliselle yhteistyölle on tutkimusten mukaan yleistä, että ristiriitoja ja väärinkäsityksiä syntyy, koska eri ammattiryhmillä ei ole selkeää kuvaa toistensa työnkuvista ja työn tavoitteista. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007.)

3.4 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy Kaarinassa

Kaarina on Suomen 48. suurin kunta. Kaupungissa on asukkaita noin 31 000. Väestörakenne Kaarinassa on hyvin nuorta ja Varsinais-Suomen 56 kunnasta Kaarinan väestörakenne on viidenneksi nuorin. Kaupungin yli 1000 työntekijästä 2/3 toimiikin lasten, nuorten ja perheiden parissa. (Kaarinan lapsipoliittinen ohjelma 2004.)

Kunnan tai useamman kunnan on yhdessä laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi lakisääteinen suunnitelma. Suunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyväksi tehtävää hyvinvointityötä kunnassa. (Sosiaaliportti 2011.)

Kaarinan kunnanvaltuusto on 24.5.2010 hyväksynyt Kaarinan lapset ja nuoret Hyvinvointisuunnitelman vuosille 2010–2014. Hyvinvointi-suunnitelmassa on 0–21-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointia tarkasteltu eri tietolähteiden, kuten mm. Kouluterveyskyselyn, Kaarinan kuntaraportin, Nuorten terveystapatutkimus sekä eri yksiköiden palveluiden käyttöä koskevien tietojen avulla. (Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010–2014.)

Hyvinvointisuunnitelmasta käy ilmi, että nuorten työllisyysaste on Kaarinassa ollut hyvä 2000-luvulla. Kuitenkin vuonna 2009 tilanne oli nopeasti heikentymässä vuonna 2008 alkaneen laman myötä. Työttöminä on varsinkin nuoria, joiden vanhemmat ovat olleet pitkään työttöminä. Nuorisotyöttömyys on kaksinkertaistunut Kaarinassa vuosien 2008 ja 2009 välillä. Useassa vertailukunnassa tilanne on samankaltainen ja talouskriisi on kohdistunut nuoriin selvästi ankarammin kuin kaarinalaisiin työikäisiin. (Inkeroinen 2011, 20.)

Huolenaiheena on myös nuorten hyvinvoinnin eriytyminen ja koulupudokkaiden syrjäytyminen. Kaarinassa nuoret naiset jäivät entistä useammin koulutuksen ulkopuolelle. Vuonna 2009 noin kymmenen prosenttia 17–24-vuotiaista nuorista naisista eivät olleet opiskelijoita eivätkä olleet suorittaneet perusasteen jälkeistä tutkintoa. Nuorista miehistä noin 14 prosenttia oli koulutuksen ulkopuolella vuonna 2009 ja heidän osuutensa kasvoi vuodesta 2008. (Inkeroinen 2011, 20.)

Koulupudokkuutta ja työttömyyden ehkäisyä varten Kaarinassa panostetaan uraohjaukseen ja kahden syksyllä 2009 aloittaneen etsivän nuorisotyöntekijän avulla etsitään syrjäytyneitä nuoria ja ohjataan heitä takaisin koulutuksen piiriin. Koulupudokkaiden aktiivinen tuki ja ohjaus on kohtuullisella tasolla uraohjauksen ansiosta. Kaarinassa on myös kehitteillä monialaisen yhteistyön malli, jolla tunnustetaan keskeyttämiskaavassa olevat opiskelijat ja tuetaan heitä

jatkamaan opintojaan. (Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010–2014.)

Pitkäaikaisasiakkuus toimeentulotuessa lisää syrjäytymisriskiä nuorilla. On huomattu, että edellisen laman jäljiltä nuorten osuudet pitkäaikaisessa toimeentulotuensaannissa eivät ole palautuneet ennalleen. (Kuussaari ym. 2010, 23.) Kaarinassa pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden 18–24-vuotiaiden osuus oli vielä vuonna 2008 suhteellisen korkealla tasolla eli 3,2 prosenttia, mutta osuus on laskenut vuonna 2009 selvästi ja oli 2,5 prosenttia (Inkeroinen 2011, 17).

Kaarinalaiset nuoret kokevat oman terveydentilansa kohentuneen. Koulunkäynti sujuu entistä paremmin ja koettu masennus ja koulu-uupuminen ovat vähentyneet. Lukiolaisten tupakointi ja humalajuominen on vähentynyt samoin kuin ylipainoisuus. Sen sijaan asenteet huumeita ja erityisesti kannabista kohtaan ovat entistä myönteisempiä ja huumeita kokeillaan aiempaa enemmän. (Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010–2014.)

Kouluterveyskyselyn perusteella tupakointi, humalajuominen ja laittomien huumeiden kokeilut kuitenkin yläkouluikäisillä ja ammattikoululaisilla yleistyivät vuonna 2009 edelliseen tutkimuskertaan verrattuna. Päihteiden käyttö oli myös yleisempää kuin Varsinais-Suomessa keskimäärin. (Kouluterveyskysely 2009.)

Muita huolenaiheina Kaarinassa ovat nuorten mielenterveysongelmien kasvu ja hoidon riittämättömyys sekä se, että hoitoa ei saa kohtuullisessa ajassa. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden 18–24-vuotiaiden määrä on lisääntynyt tasaisesti vuosina 2007–2009. Samankaltaista kehitystä on ollut myös esim. Raisiossa. Tutkimusten mukaan nuorten mielenterveyshäiriöiden lisääntymisestä ei ole näyttöä, mutta hoitoon hakeutuminen on lisääntynyt voimakkaasti. Hoitokontaktien lisäys voidaan kuitenkin nähdä myös positiivisena ilmiönä. Nuoren leimautuminen mielenterveysongelmaiseksi on vähentynyt ja palveluita sekä hoitomahdollisuuksia on aikaisempaa enemmän tarjolla. (Kaltiala-Heino 2010.) Nuorten hyvinvointi näyttää niin Kaarinassa kuin muuallakin Suomessa eriytyneen ja lastensuojelun sekä mielenterveyshoidon tarve on kasvanut koko 2000-luvun ajan. (Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010–2014.)

Kaarinassa koulutus on laadukasta, mutta ammatillisessa koulutuksessa aloituspaikkoja on edelleen liian vähän suhteessa peruskoulun päättävään ikäluokkaan. Hyvät kulkuyhteydet Turkuun kuitenkin laajentavat mahdollisuuksia toisen asteen koulutuksen suhteen. Nuoret kokevat oppilas- ja opiskelijahuollon hyvänä Kaarinassa, mutta toivovat mm. lääkäripalveluja lisää. Harrastusmahdollisuudet ovat hyviä, mutta taloudellisesti heikompiensaisten nuorten keskuudessa harrastaminen on monesti jo jäänyt. Kaarinassa toimii nuorisovaltuusto ja käytössä on myös Aloitekanava.fi, mutta silti nuoret kaipaavat lisää vaikutusmahdollisuuksia ja tietoa palveluista. Myös lapsiasiainvaltuutetun mukaan lasten ja nuorten osallistuminen ja kansalaisaktiivisuus ovat asioita joihin Suomessa tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Suurimmat haasteet ovat sosiaalisesti heikoimmassa asemassa olevien oireilevien nuorten auttaminen. Nämä nuoret eivät välttämättä hyödy perinteisistä toiminta- ja hoitotavoista vaan vaativat uusia, kokonaisvaltaisia ja moniammatillisesti toteutettavia auttamisen muotoja. (Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010–2014.)

Työntekijöiltä vaaditaankin nykyään ja tulevaisuudessa entistä laajempaa osaamista ja halua työskennellä entistä moniammatillisemmin kehittämällä uusia toimintamuotoja moniongelmaisten oireilevien nuorten auttamiseksi yhä varhaisemmin. Tarvitaan lisää yhteistyötä eri toimijoiden, kuten kuntatoimijoiden, seurakunnan, koulujen, poliisin ja järjestöjen kanssa. Tarvitaan myös työtä paitsi muiden ammattilaisten myös vapaaehtoisten kanssa. Tuen tarvitsee olla hyvin lähellä nuoria esim. kouluissa ja nuorisotaloilla ja madalta näin kynnyksiä tuen vastaanottamiselle. Etsivä nuorisotyö on hyvä esimerkki nuorten pariin jalkautetusta matalan kynnyksen auttamistyöstä. (Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010–2014.)

4 NUORTEN TUKIASUMINEN

4.1 Nuorten tukiasuminen Suomessa

Sosiaalihuoltolain 17§:n mukaan kunnan on huolehdittava asumispalveluista ja saman lain 22§:n mukaan asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä (Sosiaalihuoltolaki 1982). Kunnilla on myös lastensuojelulain mukainen jälkihuollon järjestämisenvelvoite sijoitettuna olleiden nuorten tukemisesta 21-vuotiaaseen asti. Monet kunnat järjestävät tuettua asumista yleensä vain jälkihuollossa oleville nuorille. Kunnat saattavat järjestää palvelua omana palvelutuotantonaan tai ostaa tukiasumis- tai tuetun asumisen palvelua joltakin kolmannen sektorin palvelun tuottajalta tai yksityiseltä yritykseltä. (Lastensuojelulaki 2007.)

Tukiasuminen ja tuettu asuminen erotetaan yleisesti käsitteellisesti niin, että tuetulla asumisella viitataan usein ei-ammattilliseen tukeen, kuten esim. tukihenkilön antamaan tukeen asumisessa. Tukiasuminen käsitetään sen sijaan tiiviimpänä ja ammatillisempänä tukena, johon usein liittyy myös kontrollia. Tuettu asuminen ei ole useinkaan samalla lailla säännelty sosiaalipalvelu kuten tukiasuminen. (Raitakari 2003, 17.)

Yksi suurimmista valtakunnallisista toimijoista nuorten asumisen tukemisessa on vuonna 1971 perustettu Nuorisoasuntoliitto ry (NAL), joka on toiminut nuorten 17–29-vuotiaiden aikuisten asumisen parissa vuodesta 1971. 27 paikallisen nuorisoasuntoyhdistyksen, yleishyödyllisen vuokratuloyhtiönsä Alku-asunnot Oy:n sekä asumisen tukipalveluita tuottavan NAL Palvelut Oy:n kanssa liitto rakennuttaa ja vuokraa nuorisoasuntoja, kehittää ja tarjoaa itsenäisen asumisen onnistumista tukevia palveluja, tuottaa nuorisoasumista ja yleistä asumista koskevaa tietoa sekä toimii nuorten edunvalvojana asumista koskevissa kysymyksissä. (Nuorisoasuntoliitto 2011.)

Nuorisoasuntoliitto on viime vuosina panostanut asumisen tukitoimien kehittämiseen ja vuonna 2003 asumiseen liittyvää tukitoimintaa tuotettiin jo 15 paikkakunnalla. Asumista tuetaan mm. vertaisryhmätoiminnalla asukkaiden kesken sekä yksilöllisillä tukipalveluilla, joiden piiriin kuuluu 10-15% kaikista

NAL:n asukkaista. Tuettu asuminen on normaalia vuokra-asumista nuorisotasumisessa ja se on tarkoitettu nuorille, joilla jo on perusvalmiudet itsenäiseen asumiseen, mutta joiden taustalla saattaa kuitenkin olla rikkonaista asumishistoriaa. Käytännössä tuettu asuminen sisältää 1-5 tapaamista kuukaudessa asumisohjaajan kanssa nuoren tarpeiden mukaan. Tuettu asuminen käsittää myös nuoren tuen tarpeiden kartoituksen, kirjallisen tavoitesuunnitelman, asukasperehdytyksen, tuetun asumisjakson 3-24 kk sekä arviointipalaverit. Nuoret ohjautuvat NAL:in palveluiden piiriin yleensä sosiaalitoimen kautta. (Hassinen & Maude 2004, 12; 32–34.)

Muita asumisen tukitoiminnan valtakunnallisia tarjoajia löytyy erityisesti päihde-, mielenterveys-, maahanmuuttaja- ja vammaispalveluja järjestäviltä tahoilta, kuten mm. Asumispalvelusäätiö ASPA:lta, Erytishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:ltä, NMKY:ltä, Nuorten ystävät ry:ltä sekä Nuorisosäätiöltä. Turussa tuettua asumista turkulaisille 18–25-vuotiaille nuorille tarjoaa myös Turun Kaupunkilähetys ry. Turun Tyttöjen Talolla toimii myös itsenäistyville alle 29-vuotiaille turkulaisille ja lähiseutujen tytöille Muuttolinnut niminen ryhmä, jossa käsitellään erilaisia elämänhallintaan liittyviä asioita, kuten omaa hyvinvointia, rahankäyttöä ja itsenäistymistä ylipäättäen.

4.2 Nuorten tuen tarve asumisessa

Ympäristöministeriön ja Nuorten asuntoliiton toteuttama 18–29-vuotiaiden nuorten asumista tutkineen, vuonna 2010 valmistuneen Oma kotia etsimässä -tutkimuksen mukaan 42 % vastanneista ilmoitti ettei tarvitse tukea mihinkään itsenäiseen asumiseen liittyvään asiaan. He siis arvelevat selviävänsä itsenäisesti ilman tukea. Vastaajista 29 % ilmoitti tarvitsevat tukea asunnon etsintään. Viranomaisten kanssa asiointiin uskoi tarvitsevansa apua 19 % vastaajista. Niin ikään 19 % uskoi kärsivänsä yksinäisyydestä, jos asuisi yksin. Alle 10 % vastaajista kaipasi tukea myös arjen askareisiin sekä uskoi, että asioita jää tekemättä jos kukaan ei ole kehottamassa. Pieni osuus vastaajista uskoi myös, että asunnosta tulee kaveriporukan bileiden järjestämisen paikka. (Kuparinen 2010, 20–21.)

Elämänhallinnan puutteeseen liittyviin väittämiin vastasi myöntävästi 7–9 % vastaajista. Suurin osa vastaajista, jotka ilmoittavat tarvitsevansa tukea

johonkin edellä mainituista asioista, uskovat saavansa tukea omilta vanhemmiltaan. Kuitenkin 16 % vastaajista, jotka vastasivat tarvitsevansa tukea johonkin mainituista asioista, ilmoittivat etteivät saa vanhemmiltaan tukea mihinkään mainituista asioista. (Kuparinen 2010, 21.)

Kulutusluottojen ottaminen sekä niistä monesti seuraavat maksuhäiriöt ovat kasvaneet merkittävästi viime vuosina kaikissa ikäryhmissä. Joka kymmenellä suomalaisella on arvioiden mukaan maksuhäiriömerkintöjä. (Suomen Asiakastieto 2010.) Maksuhäiriöistä aiheutuva luottotietojen menetys johtaa vuokra-asunnon saamisen vaikeutumiseen.

Asunnottomien nuorten määrä Suomessa on viime vuosina ollut selkeässä kasvussa. Vuonna 2008 alle 25-vuotiaita asunnottomia tilastoitiin olevan noin 1300, vuonna 2009 asunnottomia nuoria oli jo 1500. Joidenkin arvioiden mukaan todelliset luvut ovat jopa kolminkertaiset. Monesti nuoren asunnottomuus on lyhytaikaista, vain muutaman kuukauden kestävä, mutta pitkittyessään asunnottomuus vaikeuttaa nuoren opiskelua sekä työnhakua ja johtaa pahimmillaan nuoren syrjäytymiseen. (Timonen, 2010.)

4.3 Lukaali-tukiasumismalli Kaarinassa

Kaarinan kaupungissa on jo 1990-luvulta alkaen ollut eri asteista tukiasumistoimintaa, mutta nykymuotoisena Lukaali-tukiasumistoiminta on alkanut vuoden 2003 kesällä. Lukaali-tukiasunto toiminta on suunnattu juuri sellaisille nuorille, joilla on puutteita elämänhallinnan eri osa-alueilla ja jotka eivät välttämättä saa riittävää tukea vanhemmiltaan itsenäiseen asumiseensa. Lukaali-toiminnalla on käytettävissä 11 kpl tavallisia vuokra-asuntoja, joista 10 sijaitsee eri puolilla Kaarinaa ja yksi Piikkiössä. Asunnoista 10 on yksiöitä ja yksi on kaksio. Asunnoista osa on vuokrattu kaupungin omia vuokra-asuntoja hallinnoivalta Maininki Oy:ltä, osa Kairishuolto Oy:ltä ja osa Lausteen perhekuntoutuskeskukselta. Nuorilta perittävät vuokrat ovat määriteltä sosiaaliosaston maksutaksassa, mutta tukiasunnoissa vuokrataso on kuitenkin hieman yleistä vuokratasoa edullisempaa. Tukiasuntoon on myös mahdollista hakea taloudellista tukea samoin perustein kuin muuhunkin asumiseen. (Kaarinan lastensuojelun ohjeet 2011.)

Tukiasumistoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat Lukaali-ohjaajat Pauli Koski ja Hanna Vahtola sekä sosiaalityöntekijä Timo Vainio. Tukiasumista tarjotaan ensisijaisesti kaarinalaisille jälkihuollettaville nuorille, mutta kuka tahansa 18–25-vuotias tukea asumiseensa tarvitseva nuori voidaan ottaa Lukaali-asiakkaaksi. Poikkeustapauksissa lastensuojelullisin perustein tukiasuntoasukkaaksi voidaan ottaa jo 17-vuotiaana. (Kaarinan lastensuojelun ohjeet 2011.)

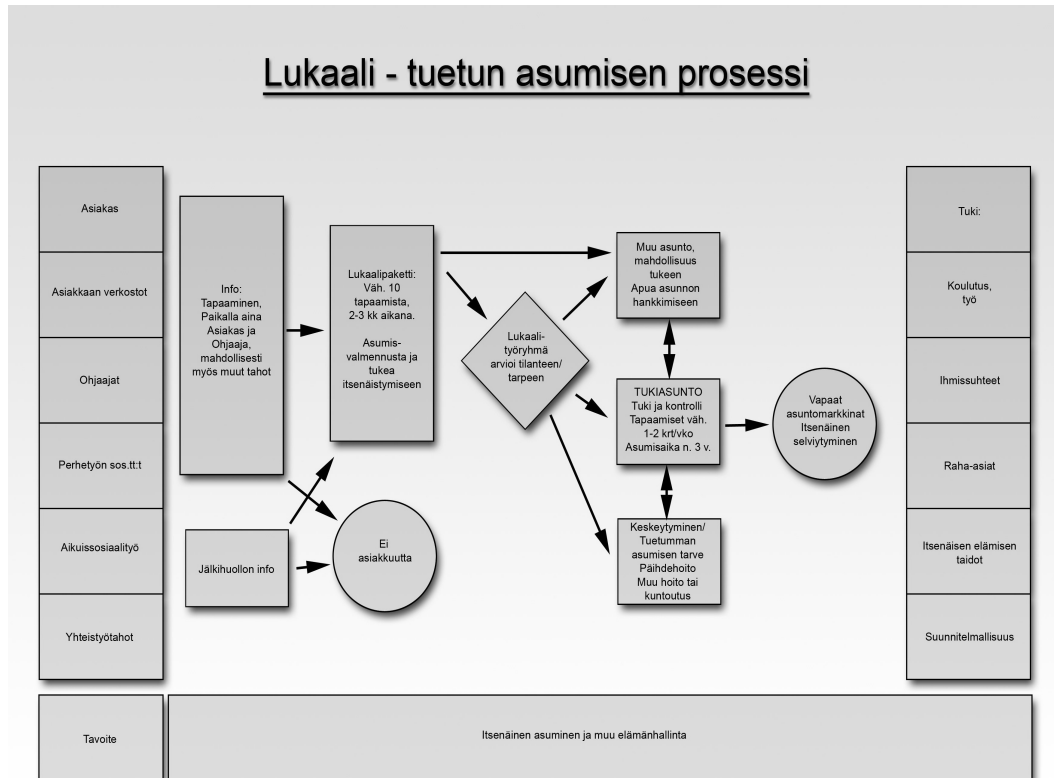
4.4 Lukaalin asiakaskunta

Monilla Lukaali-tukiasuntotoiminnan piiriin tulevilla nuorilla on taustalla syrjäytymisriskiä kasvattavia tekijöitä, kuten esim. heikkoa koulumenestystä, oppimisvaikeuksia, vanhempien tai nuoren mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä perheväkivaltaa. Ilman tuettua asumista ja muita tukitoimia nuorilla olisi suuri riski syrjäytyä yhteiskunnasta jo nuorella iällä. Tuetulla asumisella pyritään katkaisemaan nuoren syrjäytymispolku ja ohjaamaan nuorta kohti parempaa elämää.

Lukaali-tukiasumistoiminnan piiriin pyritään saamaan nuoria aikuisia, joilla ilman tukea olisi suuri vaara syrjäytyä. Moniammatillista yhteistyötä Lukaalissa tehdään muiden Kaarinassa toimivien tahojen, kuten mm. työvoimatoimiston, kuntouttavaa työtoimintaa järjestävien tahojen, kuten Kaarinan Pajamestarit ry:n, Toimintakeskus Talon sekä Nappi ja Plätyn kanssa. Tarvittaessa nuori ohjataan myös nuorisopsykiatrian tai aikuispsykiatrian poliklinikalle tai esim. mielenterveyskeskukseen sekä mielenterveys- ja päihdeyksikkö Vinttiin.

4.5 Lukaalin asumisvalmennus

Tukiasumisen prosessi on nähtävillä Kuviossa 2. Prosessi alkaa siitä, että esim. nuori, vanhempi tai nuoren sosiaalityöntekijä on yhteydessä Lukaali-tukiasuntotoiminnan ohjaajaan. Nuori ja hänen huoltajansa kutsutaan tukiasuntoinfoon, jossa heille kerrotaan toiminnasta ja siitä mitä tukiasunnon saaminen nuorelta vaatii. Infon jälkeen nuori saa päättää haluaako hän tukiasuntoprosessin alkavan.

Kuvio 2. Lukaali – tuetun asumisen prosessi

Jokainen tukiasuntoa haluavan nuoren on käytävä läpi noin kolmen kuukauden mittaisen asumisvalmennuksen ennen tukiasuntoon muuttamista. Asumisvalmennuksen aikana nuori tapaa joko molempia tai vain toista Lukaali-ohjaajaa yksi tai kaksi kertaa viikossa noin tunnin ajan. Asumisvalmennuksen aikana käydään läpi 10 eri aiheen asumis-valmennuspaketti. Käsiteltäviä aiheita ovat mm. nuoren lähtötilanne, perhe- ja ystävyysuhteet, nuoren suhde päihteisiin, naapurien huomioiminen, raha-asiat sekä eri viranomaistahojen kanssa asiointi ja erilaisten tukimuotojen hakeminen. Tärkeitä läpikäytäviä asioita asumisvalmennuksessa ovat myös muuttoon liittyvät käytännön asiat sekä niiden hoitaminen yhdessä nuoren kanssa. (Lukaali-esite 2011.)

Asumisvalmennuksen aikana selviää onko Lukaali-tukiasumisen tarjoama tuki riittävää kyseiselle nuorelle vai ohjataanko hänet johonkin muualle esim. tuetumpien asumispalveluiden piiriin. Valmennuspaketin kuluessa ohjaajat myös tutustuvat nuoreen ja luovat luottamuksellisen suhteen hänen kanssaan. Valmennuspaketin aikana selviää myös pystyykö nuori sitoutumaan tuettuun asumiseen ja siihen liittyviin säännöllisiin tapaamiseen. Tukiasuntoon muutto on

mahdollinen vasta sitten kun nuori on asianmukaisesti suorittanut asumisvalmennuksen eli tullut sovituille ajoille, tehnyt annetut kotitehtävät sekä ollut rehellinen ohjaajille. (Lukaali-esite 2011.)

Tukiasunnon vuokrasopimuksen allekirjoittavat nuori, ohjaaja sekä sosiaalityöntekijä. Ohjaaja on nuorelle vuokranantaja ja ohjaajalla on avain asuntoon ja hän voi tarvittaessa käyttää avainta, jos ei saa yhteyttä nuoreen tai jos epäilee, että asunnossa tapahtuu jotakin laitonta. Vuokrasopimus tehdään aluksi vain 1-3 kk ajalle ja jos asuminen sujuu hyvin ja nuori haluaa jatkaa asumista, vuokrasopimus voidaan tehdä pisimmillään vuoden mittaiseksi. Takuuvuokraa tukiasunnoissa ei ole. Joskus asumisvalmennuksen aikana selviää, että tukiasuminen ei ole oikea vaihtoehto nuorelle. Nuori saattaa itse huomata, ettei olekaan valmis sitoutumaan työskentelyyn koko asumisen ajaksi ja saattaa lopettaa jo valmennuksen kesken. Joskus ohjaajat arvioivat valmennuksen perusteella, että nuori tulee pärjäämään omillaan niin hyvin, ettei tarvitse tukea asumiseensa. Toisaalta joskus taas voi olla, että Lukaalin tarjoama tuki ei ole nuorelle riittävää, vaan tarvitaan vahvemmin tuettu asumista, jolloin nuori ohjataan kyseisten palveluiden piiriin. (Lukaali-esite 2011.)

4.6 Lukaali-tukiasumisjakso

Tukiasuntoon muuton jälkeenkin nuori sitoutuu jatkamaan viikoittaisia tapaamisia ohjaajan kanssa koko asumisjakson ajan. Nuori tapaa ohjaajaansa sekä kotonaan että toimistolla ja tapaamisten aikana hoidetaan yhdessä nuoren asioita eteenpäin. Tällaisia asioita voivat olla mm. erilaisten tukien hakeminen, raha-asioiden hoitaminen, opiskelu-, harjoittelu- tai työpaikan etsiminen, kodinhoito ja ruuanlaitto. Nuorta tuetaan tarpeen mukaan myös päihteettömyydessä sekä erilaisten palveluiden ja tukimuotojen etsimisessä ja järjestämisessä. (Lukaali-esite 2011.)

Lukaali-tukiasumistoimintassa onkin vahva palveluohjauksellinen työote ja nuorta ohjataan hänelle sopivien palveluiden piiriin Kaarinan kaupungissa. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi työvoimatoimiston palvelut, kuntouttavaa työtoimintaa järjestävät tahot, kuten Kaarinan Pajamestarit ry, Talo sekä Nappi ja Plätty. Tarvittaessa nuori ohjataan myös terveystalouden tai

mielenterveyspalveluiden piiriin, kuten esim. nuorisopsykiatrian tai aikuispsykiatrian poliklinikalle tai esim. mielenterveys- ja päihdeyksikkö Vinttiin. Nuoren kanssa saatetaan yhdessä myös hakea opiskelu- tai työpaikkaa sekä sopivaa harrastustoimintaa. Ohjaajat auttavat ja tukevat nuoria myös tarvittaessa esim. poliisin kanssa asioimisessa sekä esim. oikeusavustajan hankkimisessa oikeudenkäyntiä varten. Nuoren kanssa työskentelyä jatketaan koko asumisen ajan ja keskimäärin nuoret asuvat tukiasunnossa 1–3 vuotta, kuitenkin enintään 25 vuoden ikään saakka.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimustehtävä, -kysymykset ja -menetelmä

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli kerätä Lukaali-asiakkaiden kokemuksia Lukaali-toiminnasta ja tutkimuksen tavoitteena oli saada asiakkaana olleiden nuorten ääni kuuluviin Lukaali-toiminnan kehittämistä varten ja näin saada toimintaa kehitetyksi asiakaslähtöisemmäksi. Tutkimussuunnitelmani muuttui kesän 2011 aikana, koska en saanut tarpeeksi monta asiakasta haastateltua. Sen sijaan päätin ottaa tutkimukseeni mukaan Lukaali-ohjaajien haastattelut.

Tutkimuskysymykseni olivat:

1. Millaisia olivat nuorten kokemukset Lukaalista?
2. Miten nuoret kokivat hyötynensä Lukaalista?
3. Millainen merkitys tukiasumisella oli nuoren hyvinvointiin ja nuoren mahdolliseen syrjäytymiskehitykseen?
4. Mitä kehitettävää nuoret näkivät Lukaalissa?
5. Millaisena ohjaajat kokevat Lukaali-tukiasumistyön?
6. Mitä kehitettävää ohjaavat näkivät Lukaali-palveluissa?

Toteutin tutkimukseni teemahaastatteluna, jota voidaan sanoa eräänlaiseksi keskusteluksi, joka tapahtuu haastattelijan aloitteesta ja etenee haastattelijan ehoilla. Haastattelija pyrkii haastattelussa selvittämään niitä asioita, joista hän on kiinnostunut. Haastattelija kuuntelee, mitä haastateltavat kertovat elämästään, kokemuksistaan ja mielipiteistään. Tarkoituksena on ymmärtää haastattelujen myötä maailmaa haastateltavan näkökulmasta käsin. Ei ole itsestään selvää, että haastateltavat avautuvat kertomaan omista kokemuksistaan tuntemattomalle haastattelijalle. Tärkeätä onkin haastattelijan sensitiivisyys itse haastattelutilanteessa eli se, että haastattelija osaa esittää oikeanlaisia kysymyksiä oikealla hetkellä. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–42.)

Hirsjärvi ja Hurme (2000) nimeävät muun muassa seuraavanlaiset seikat haastattelun eduiksi. Haastattelussa ihminen on mahdollisuus nähdä tutkimustilanteen subjektina ja aktiivisena osapuolena. Hänelle on mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti ja hankalia ja arkojakin aiheita voidaan käsitellä. Haastattelu tutkimusmenetelmänä toimii hyvin kun on kyseessä vähän kartoitettu tai tuntematon alue ja haastateltavan puhe halutaan sijoittaa laajempaan kontekstiin. Toisaalta monet seikat, joita pidetään haastattelun hyvinä puolina, sisältävät myös ongelmia. Ongelmallisuus johtuu tavallisesti siitä, että tutkija viime kädessä valitsee kysymykset, tulkitsee vastaukset ja yleensä myös hallitsee haastattelutilannetta. Itse haastattelutilanne on aina järjestetty ja siten keinotekoinen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 36.)

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat etukäteen määrättyjä, mutta kysymykset eivät ole tarkassa järjestyksessä eikä vastausvaihtoehtoja esitetä. Haastattelutilanne muistuttaa enemmän keskustelua kuin tiukasti kysymyksestä toiseen etenemistä ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Haastattelijan aktiivisella kuuntelemisella on suuri merkitys ja hyvä haastattelijä ymmärtää olennaisen haastateltavan vastauksessa ja näkee niissä mahdollisuuden uusiin kysymyksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48; 103.)

Teemahaastattelussa haastateltavan annetaan puhua vapaasti ja tutkija huolehtii siitä, että häntä kiinnostavat ja tutkimuksen kannalta oleelliset teema-alueet tulevat kartoitetuksi. Tutkijan vaikutus pyritään haastattelun aikana minimoimaan. On kuitenkin selvää, että haastattelutilanne on aina vuorovaikutusta, jossa haastattelijan persoona vaikuttaa haastattelun kulkuun. Teemahaastattelun etuna on, että se on avoin haastateltavien omille kommenteille. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–42.)

Kaikki nuorten haastattelut onnistuivat mielestäni yli odotusteni ja olin yllättynyt siitä, miten avoimesti nuoret kertoivat kokemuksistaan minulle. Kolme nuorista oli sellaisia, joita en ollut tavannut kertaakaan ennen haastattelua ja kaksi nuorista olin tavannut muutamaan otteeseen ollessani harjoittelussa Lukaali-toiminnassa keväällä 2011. Haastattelut etenivät rauhallisesti ja pyrin

haastatteluissa antamaan tilaa haastateltavien vastauksille ja tein tarkentavia kysymyksiä tarvittaessa.

Pyrin myös aktiivisesti kuuntelemaan haastateltaviani ja myötäelämään haastattelussa haastateltavieni kanssa suhtautumalla kuitenkin kohtalaisen neutraalista kaikkeen heidän kertomaansa. Haastattelut etenivät haastatteluja varten tekemäni haastattelurungon ja -kysymyksien mukaan (Liite 4), mutta en orjallisesti noudattanut kysymyksiä vaan sovelsin niitä tarpeen mukaan tai jätin jonkun kysymyksen kysymättä, jos haastateltava oli jo jossain vaiheessa vastannut kysymykseen. Haastattelurunko oli kuitenkin erittäin hyvä haastattelun palauttamiseksi oikeille raiteille varsinkin niissä kohdin, kun haastateltavan puhe alkoi rönkyilemään asiaan liittymättömille alueille. Yhden haastateltavan kohdalla puhe rönkyili todella monta kertaa, joten jouduin useasti palauttamaan hänet aiheeseen. Mielestäni kaikki haastattelut etenivät hyvässä, kiireettömässä ja rentoutuneessa ilmapiirissä.

Kuva 1. Elämän tärkeät asiat -kortit

Teemahaastattelun osana käytin aiheeseen sopivia Pesäpuun ry:n Elämän tärkeät asiat -kortteja apunani (Kuva 1). Haastateltavat saivat valita pöydälle levittämästäni 36 kortista kolme sellaista korttia, johon he kokivat saaneensa eniten apua Lukaali-toiminnasta sekä 1-3 sellaista korttia, joihin he olisivat toivoneet lisää tukea tukiasumisensa aikana.

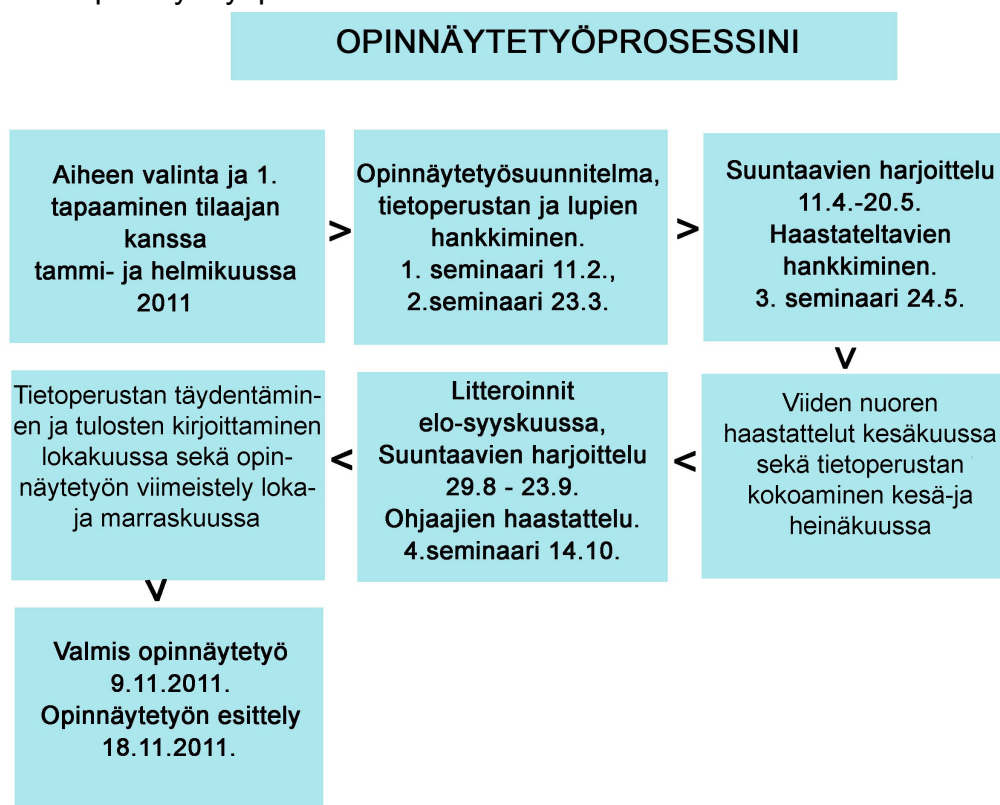
Niiden haastateltavien kohdalla joiden oli vaikeampi ilmaista itseään kielellisesti ja jotka olivat hiljaisempia, koin että kortit saivat heidät kertomaan hieman enemmän kokemuksistaan ja ne nuoret, jotka puhuivat paljon, onnistuivat ehkä kiteyttämään joitakin ajatuksiaan paremmin korttien avulla. Kortit myös toivat monelle nuorelle sellaisia asioita mieleen, joita he eivät olisi ilman kortteja muistaneet kertoa. Uskon korttien syventäneen haastatteluja ja niiden tuovan asiakkaiden näkökulmaa esiin entistä paremmin sekä antavan haastateltaville toisentyypisen tavan käydä tukiasumistaan läpi. Kortit toivat samalla tutkimukselliseen opinnäytetyöhöni kaipaamaani toiminnallisuutta. Kysyin kaikilta haastattelemilta nuorilta myös sitä miltä korttien käyttäminen tuntui ja kaikki suhtautuivat joko neutraalisti tai positiivisesti korttien käyttämiseen.

Ohjaajien haastattelun toteutin niin, että haastattelin molempia ohjaajia yhtä aikaa, jotta haastattelusta tulisi enemmänkin keskustelutyyppinen. Toivoin yhteishaastattelun nostavan esiin enemmän ajatuksia ja ideoita, kuin ohjaajien yksilöhaastattelut. Lisäksi koin että ohjaajien yhteis-haastattelu palveli tarkoitusta hyvin ja oli tehokkaampi menetelmä kuin yksilöhaastattelut. (Eskola & Suoranta 2001, 96.)

5.2 Tutkimuksen tausta, rajaus ja tutkimusprosessin eteneminen

Opinnäytetyöni lähes koko vuoden 2011 kestäneestä prosessista olen laatinut kuvion prosessin kirjallisen kuvauksen tueksi (Kuvio 3).

Kuvio 3. Opinnäytetyöprosessini

Ensimmäisen kerran olin yhteydessä opinnäytetyöni tilaajaan, Kaarinan kaupungin sosiaalitoimeen ja siellä lastensuojelun johtavaan sosiaalityöntekijään Marjo Oinonen-Söderströmiin tammikuussa 2011. Kyselin mahdollisuutta suorittaa suuntaavien opintojeni harjoittelujakso Kaarinan lastensuojelun nuorten tiimissä ja samalla tehdä opinnäytetyö heille, heidän tarpeidensa pohjalta. Ensimmäinen kosketus opinnäytetyöni aiheeseen oli 2.2.2011, jolloin tapasin Hanna Vahtolan, toisen Lukaali-tukiasuntotoiminnan ohjaajista. Hän kertoi hieman Lukaali-toiminnasta ja esitteli erilaisia opinnäytetyön aiheita, joita heillä olisi minulle tarjota ja kyseinen tukiasuntotoimintaan liittyvä aihe alkoi kiinnostaa. Hanna myös kertoi ettei Lukaali-toiminnasta ole ennen tehty opinnäytetyötä ja opinnäytetyö voisi tuoda ohjaajille uutta tietoa avuksi Lukaali-palveluiden kehittämiseen. Tapaaminen oli kuitenkin niin pikainen ettemme sen enempää ehtineet tarkemmin keskustella opinnäytetyöstä ja asia jäi hautumaan.

Seuraavan kerran 3.3.2011 tapasin myös toisen Lukaali-ohjaajan Pauli Kosken, jonka idea opinnäytetyöni aihe alunperin oli. Kyseisellä tapaamiskerralla keskustelimme siitä, että rajaisimme haastateltavien joukkoja niihin, jotka ovat

asuneet tukiasunnoissa pidempään eli 1-3-vuotta vuonna 2003 tai sen jälkeen, jolloin Lukaali-toiminta on nykymuodossaan ollut olemassa.

Lukaali-tukiasumistoiminnasta ei ole nykymuotoisenaan aiemmin tehty opinnäytetyötä eikä muunkaanlaista tutkimusta. Nykymuotoisenaan Lukaali-toimintaa on ollut vuoden 2003 kesästä lähtien ja nykyään toiminta on hyvin vakiintunutta Kaarinan kaupungissa. Lukaalia edeltävältä tukiasumisen ajalta on 1990-luvulla Kaarinassa tehty yksi tutkimus silloisesta tukiasuntotoiminnasta, mutta kyseistä tutkimusta ei ollut enää saatavilla. Kyseinen tutkimus oli kuitenkin keskittynyt arvioimaan tukiasumistoimintaa työntekijöiden näkökulmasta eikä lainkaan asiakkaiden näkökulmasta. Lukaali-toimintaa kehitetään jatkuvasti ja toiminnan saamiseksi entistä paremmin asiakaslähtöiseksi, toiminnasta haluttiin saada uutta tutkimustietoa joka toisi esiin asiakkaiden kokemuksia Lukaalista.

Tutkimusta varten rajasin Lukaali-ohjaajien kanssa haastateltavat niihin, jotka ovat asuneet tukiasunnoissa pidempään eli yli vuoden verran vuoden 2003 kesän jälkeen, jolloin Lukaali-toimintaa on nykymuodossaan ollut olemassa. Haastateltavien tulisi myös asua nykyisin Varsinais-Suomen alueella, koska haastatteluiden järjestämisestä muilla paikkakunnilla aiheutuvat kustannukset jäävät minun itse kustannettaviksi. Keskustelimme ohjaajieni kanssa myös siitä miten tavoittaisin tukiasunnoista jo poismuuttaneita asiakkaista, joiden nykyisiä yhteystietoja ei heillä enää välttämättä ole. Nuorten tavoittaminen ei ehkä ole kuitenkaan ongelma, koska yhteystiedot voidaan saada esim. numeropalveluista tai Väestörekisterikeskuksesta. Ilmeni kuitenkin, että ennen kuin ohjaajat voivat luovuttaa asiakkaiden tietoja minulle, tulee minun toimittaa tutkimussuunnitelmani sekä hakea tutkimuslupaa Kaarinan kaupungin sosiaalipalveluiden johtoryhmältä sekä sosiaalipalveluiden johtajalta. Hain tutkimuslupaa (Liite 1) ja sain sen ennen harjoitteluni alkua (Liite 2).

Ensimmäisen harjoittelujaksoni aikana 11.4.–20.5.2011 Lukaali-tukiasumistoiminnassa tutkimukseni eteni niin, että kävin läpi kahdessa kansiossa olleet entisten tukiasukkaiden vuokrasopimukset ja poimin sieltä vuoden 2003 kesän jälkeen vähintään vuoden ajan kestäneiden asumisjaksojen asiakkaiden tiedot. Nämä kriteerit täytyivät yhteensä 19 asiakkaan kohdalla, joista kahdeksan oli naisia ja 11 miehiä. Toimitin heidän nimensä ja

sosiaaliturvatunnuksensa henkilölle, jolla Kaarinan sosiaalitoimessa on oikeus hakea henkilöiden ajantasaiset osoitetiedot Väestörekisteristä.

Tietojen saamisen jälkeen karsin pois yhden asiakkaan sillä perusteella, että hänen nykyinen osoitteensa sijaitsi niin kaukana, ettei minulla olisi ollut mahdollista lähteä häntä sinne haastattelemaan. Lopuille 18 lähetin haastatteluun kutsukirjeet kahdessa erässä. Aluksi lähetin 10 haastattelukirjettä 5.5. ja seuraavat kahdeksan kirjettä lähetin 17.5. (Liite 3). Viikko ensimmäisten kirjeiden lähettämisen jälkeen tavoittelin puhelimitse kirjeiden vastaanottajia ja näin kyselin heidän halukkuuttaan osallistua tutkimukseen, koska arvelin näin saavani paremmin haastateltavia mukaan tutkimukseen. Sainkin muutamia haastatteluja sovittua puhelimitse. Suurelta osalta entisistä asiakkaista ei kuitenkaan ollut löydettävissä voimassaolevaa puhelinnumeroa, joten heille lähetin kirjeen, jossa pyysin heitä itse ilmoittamaan halukkuutensa tutkimukseen osallistumiseen 3.6. mennessä. Lukaalin ohjaajille joko puhelimitse tai sähköpostitse. Yhtään yhteydenottoa ei tullut kirjeiden lähettämisen jälkeen. Sen sijaan sain kaksi haastateltavaa nuorista, joiden tukiasuminen oli juuri päättynyt ja jotka olivat vielä yhteyksissä Lukaali-ohjaajien kanssa.

Ennen varsinaisten haastatteluiden tekemistä tein harjoitteluajanani testihaastattelun 3.5. Kaarinan sosiaalitoimen tiloissa. Testihaastattelussa haastattelin asiakasta, joka on pitkään asunut tukiasunnossa ja jonka asiakkuus oli päättymässä kahden kuukauden kuluttua haastattelu-hetkestä. Testihaastattelu sujui hyvin ja haastateltava kertoi, että olin kysynyt olennaisia asioita ja haastattelu oli edennyt loogisesti. Haastattelun jälkeen muokkasin hieman haastattelurunkoa ja täydensin joitakin kysymyksiä. Haastattelun kestoksi varmistui testihaastattelun perusteella noin yksi tunti, minkä kerron myös haastateltaville. Haastateltavat saivat itse valita heille sopivan haastattelupaikan, johon vaihtoehtoina ehdotin joko Kaarinan sosiaalitoimen tiloja, haastateltavan kotia tai jotakin muuta rauhallista paikkaa. Teemahaastattelun järjestämiselle paras paikka olisi haastateltavalle rauhallinen ja turvallinen paikka, kuten esim. haastateltavan oma koti (Hirsjärvi & Hurme 2000, 74).

Haastateltavien määrästä meillä oli ohjaajieni kanssa hieman eri näkemyksiä, koska olin ajatellut teemahaastattelulla 5-7 nuorta, mutta toinen ohjaajista koki haastateltavien määrän liian pieneksi tutkimuksen kattavuuden näkökulmasta. Aikamme keskusteltuamme löysimme yhtenäisen näkemyksen siitä, että noin seitsemän haastateltavan määrä on riittävä, koska teemahaastattelu antaa mahdollisesti syvempää tietoa asiakkaiden kokemuksista kuin esim. postitse lähetettävä kyselylomake, jonka vastausprosentti saattaisi jäädä pieneksi. Kasvotusten haastattelussa on paremmat mahdollisuudet motivoida henkilöä vastaamaan kuin lomaketutkimuksessa ja muutamaa harkinnanvaraisesti valittua henkilöä haastateltuna voidaan saada merkittävää tietoa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 36–59). Lisäksi teemahaastatteluun osallistujien määrän kasvattamisella yli seitsemän ei ole tulosten kannalta kovinkaan suurta merkitystä, koska haastattelut alkavat tuottaa silloin samanlaisia tuloksia eli saavuttavat saturaatiopisteen (Eskola & Suoranta 2001, 62).

Sain kesäkuun 2011 aikana haastateltua viittä tukiasunnossa asunutta nuorta. Kolme heistä oli miehiä ja kaksi naisia. Nuorin haastateltavista oli haastatteluhetkellä 20-vuotias ja vanhin 24-vuotias. Kahden haastateltavan tukiasuminen oli päättynyt juuri ennen haastattelua ja kolmen muun tukiasuminen oli päättynyt 2-3 vuotta sitten. Tukiasunnossa asumisajat vaihtelivat haastatelluilla nuorilla puolestatoista vuodesta neljään vuoteen. Haastateltavat saivat itse valita paikan haastattelulle, joten kaksi haastattelusta pidettiin Kaarinan sosiaalitoimen tiloissa, kaksi nuoren omassa kodissa ja yksi nuoren työpaikalla. Haastattelut sujuivat kaikki hyvässä hengessä ja haastatteluiden kestot vaihtelivat 37 minuutista 59 minuuttiin.

Lukuisista yrityksistä huolimatta en saanut viiden haastateltavan lisäksi muita haastatteluja entisiltä tukiasuntoasiakkailta. Nuorten tiedossa olleet puhelinnumerot eivät olleet monellakaan enää toiminnassa ja uusien numeroiden löytäminen ei yrityksistä huolimatta useinkaan onnistunut. Lähettämiini kirjeisiinkään ei vastattu. Yhden nuoren kanssa sovin haastatteluajan useaan eri otteeseen, mutta hän jätti tulematta paikalle tai ilmoitti juuri ennen haastattelua, että on sairastunut tai haastattelupäivälle on tullut jotain muuta menoa. Lopulta en saanut häntä haastatteluun enää ollenkaan. Sen sijaan heräsi ajatus siitä, että nuorten haastatteluiden lisäksi

voisin haastatella kahta Lukaali-ohjaajaa heidän näkemyksistään ja kehittämisehdotuksistaan. Ohjaajat olivatkin suostuvaisia ehdotukseeni, joten päätin toteuttaa haastattelun, niin että haastattelin molempia ohjaajia samaan aikaan, jotta aiheesta saattaisi syntyä hedelmällistä keskustelua ohjaajien kesken. Haastattelu toteutui syyskuussa, harjoittelujaksoni viimeisellä viikolla.

5.3 Tutkimusaineiston kerääminen ja analysointi

Käytin haastatteluiden dokumentointiin nauhuria, jonka käyttöön olin etukäteen pyytänyt luvan haastateltavalta samalla kun olin selvittänyt hänelle mihin tarkoitukseen haastatteluaineistoa käytän ja miten aion tutkimuksessani säilyttää hänen yksityisyyden ja anonymiteetin. Nämä kaikki ovat tärkeitä eettisiä periaatteita, jotka koskevat kaikkia tutkimuksen vaiheita aina suunnittelusta, haastattelutilanteesta, analyysistä raportointiin asti. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.)

Nauhurin käyttämisen lisäksi tein hieman muistiinpanoja haastattelusta heti haastattelutilanteen jälkeen. Tein muistiinpanoja vasta jälkikäteen, koska Hirsjärven ja Hurmeen mukaan muistiinpanojen teko haastattelun aikana saattaa haitata haastattelun luontevuutta ja vapautunutta keskustelua. Nauhurin olemassaolon haastateltavat sen sijaan unohtavat nopeasti vaikka heitä alkuun se jännittäisikin eivätkä haastateltavat yleensä reagoi kielteisesti nauhuriin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 92–93.) Tämä seikka pitikin paikkansa ja nuoret kertoivat yllättävänkin avoimesti asioistaan haastattelussa.

Haastatteluiden tekemisen jälkeen litteroin viiden nuoren haastattelun ja ohjaajien yhteishaastattelun aineistot. Litterointi sijoittui ajallisesti elo- ja syyskuulle ja vei yllättävän paljon työskentelyaikaa. Yhden haastattelun litterointiin käytin viidestä seitsemään tuntia aikaa. Litteroitua aineistoa syntyi yhteensä 48 sivua Times New Roman 12 fontilla ja riviväli 1:llä.

Aineiston analyysitapaa tuleekin miettiä jo ennen aineiston hankkimista, jotta analyysitapaa voi käyttää ohjenuorana haastattelua ja sen litterointia suunniteltaessa. Analyysivaiheessa järjestin litteroidun aineiston ja toin esille sen rakentumisen. Monen aineiston lukemiskerran jälkeen selvensin aineistoa eli poistin aineistosta toistoja ja epäolennaisuuksia, jonka jälkeen tein

varsinaisen analyysin eli luokittelun haastatteluiden sisällöt eri teemojen alle ja hain yhtymäkohtia ja eroavaisuuksia haastatteluiden sisällöistä. Luokittelun ja mahdollisten luokkien yhdistelyn jälkeen pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiini ja löytämään yhteyksiä tutkimus-tuloksien ja taustateorian välille. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 135–144; Eskola & Suoranta 2001, 174–180.)

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Asiakkaiden kokemuksia Lukaali-toiminnasta

Nuorten kokemukset Lukaalista olivat pääosin hyviä ja joillakin kokemukset olivat todella hyviä ja elämässä käännteentekeviä.

Nyt kun mä rupesin miettimään tätä niin enhän mä oo ees ajatellu miten hyvä se oli. En oo tosiaan asiaa ajatellut pitkään aikaan, mut nyt kun sä kysyit ton, et mitä jos mä oisin muuttanut tavalliseen asuntoon, niin mä aloin aattelee et eihän siit ois tullu yhtään mitään. Et kyl mä onnekas oon ollu et mä sen asunnon sain.(H5)

Nuorten taustoissa oli mm. vanhempien eroja, vanhempien päihdeongelmaa, nuoren masentuneisuutta ja päihdeongelmia, peliriippuvuutta, ongelmia rahankäytössä, tulehtuneita välejä vanhempien kanssa, suurperheitä, uusperheitä sekä oppimisvaikeuksia ja ylipäätään vaikeuksia koulunkäyntiin liittyen. Kaikilla nuorilla tai heidän perheillään oli ollut jonkinlainen, yleensä avohuollon asiakkuus Kaarinan sosiaalitoimeen jo ennen Lukaali-asiakkuuden alkamista, mutta vain yksi nuori oli ollut sijoitettuna sukulaissijoituksessa ja täten jälkihuollon piirissä. Neljä haastateltavasta oli ollut 18-vuotiaita muuttaessaan tukiasuntoon ja yksi 20-vuotias. Asumisajat vaihtelivat puolestatoista vuodesta neljään vuoteen ja kaikki nuoret kokivat asumisajan olleen riittävä ja kokivat saaneensa asumisen aikana tukea riittävästi itsenäistymiseensä, asumiseensa sekä elämänhallintaansa.

Kaikki nuoret myös kokivat, että saivat luotua Lukaali-ohjaajaansa luottamuksellisen ja hyvän suhteen. Nuoret kuvailivat näin sitä millaisia suhteet heidän omiin ohjaajiinsa olivat:

Mun mielestä siis tosi läheinen ja mä oon tykänny hirveesti Hannasta, et jotenki tuntu just et on ollu samal aaltopituudella. Ei mun tarvi just välttämättä ees sanoa mitään, kun Hanna jo melkeen tietää et missä taas mennään ja Hanna on antanu semmosta itseluottamusta tehdä asioita ja must on tullu paljon omatoimisempi kui mitä mä olin. (H3)

Tultiin toimeen Paulin kans ja pystysin ainakin ite puhumaan mistä vaan, et tuli kyl sellanen luottamus. Et toimis. (H1)

Mun mielest meil oli Hannan kans tositosi hyvä suhde -- tosi hyvä ja tosi läheinen. (H4)

Tosi hyvä, mul on kyl jäänyt Paulista hyvät muistot. Sit kun oli näit muit psykiatreja ja näit ketä kävi sillon tapaamassa, niin muistan et hän oli kyl semmonen kenestä tuli semmonen olo et oikeesti välittää. Et hän tiesi mitä sul oli sillon eläms meneillään ja muisti ja just kyseli aina. (H5)

Asumisvalmennuksen ja itse asumisen aikana nuoren ja ohjaajan tapaamisia oli keskimäärin noin kerran viikossa, mutta tarvittaessa useammin tai harvemminkin. Tapaamisten tiheyden ja joustot niissä tarpeen mukaan nuoret kokivat hyvänä.

Mun mielestä niit on ollu sopivasti ja se on ollu silleen tosi joustavaa, et jos niil ei oo ollu tarvetta, niit sit niit ei pidetä niin tiheesti. Tottakai kun sä asut tämmöses pakotis, niin tietenkkin siihen kuuluu niitä, mut jotkut tarvii tietty hieman enemmän ja jotkut vähän vähemmän, et mul se ainakin oli ihan sopiva. (H4)

Kyl mä voin kuvitella et mä sillo ajattelin et varmaan liian usein, et kun oli semmonen teini viel ehkä niin, niin voi olla et se vähän ärsyttikin et joku aina tulee. Mut nyt kun sitä myöhemmin ajattelee, niin nyt sitä sit on ihan kiitollinenkin et joku kävi kattomassa. Et ihan hyvä et käytiin niin usein, et sit mun oli pakko siivota ja pakko kattoa et elämä on vähän siin kunnossa etten anna sen ihan täysin lysähtää. (H5)

6.2 Lukaali-toiminnan hyötyjä asiakkaille

Kaikki haastattelemani nuoret kokivat hyötyneensä sekä Lukaalin asumisvalmennuksesta kuin itse asumisestakin. Asumisvalmennuksessa tärkeimmiksi osioiksi nuoret nostivat raha- ja paperisota-osiot, joissa käsitellään tukien hakemista, budjetin tekemistä sekä käydään läpi kaikki asumiseen liittyvät paperiasiat. Monet nuorista myös kokivat, ettei heillä ollut kovin realistisia käsityksiä rahankäytöstä ja paperiasioista ennen valmennuksen käymistä.

Sitä paperisotaa oli kyl enemmän mitä oli ajatellu. Mä aattelin, et se olis vaan ollu, et ilmottais et nyt on muuttanu ja se olis siinä, mut ei se ollutkaa niin. Nyt must on tullu silleen, et mä oon kauheen järjestelmällinen, et mun on pakko laskee et paljoks mä saan rahaa palkaks ja paljonko mul jää per päivä rahaa. (H3)

Sen mä muistan hyvin, et kun me noit raha-asioi käytiin läpi niin mul ei ollu kyl minkäänlaist käsitystä, et miten paljon yksinasumiseen menee sitä rahaa. Mä muistan kyl se oli joku kotitehtävä, et mun piti suunnitella et miten paljon menee rahaa kuukaudessa ja mihin ja ne oli ihan naurettavia pieniä summia mitä mä olin sinne laittanu. Huomaa ettei ite sillo viel osannu sitä arvioida -- Myös tää niinku tää paperisota on simmonen mis mä en ois ikinä pärjänny ilman tukee. Mä muistan et me täytettiin Paulin kans kaikki ne laput yhdessä. Et se kans oli tärkeä. (H5)

Muutaman nuori nosti asumisvalmennuksen aiheista esiin myös kaverisuhteiden pohtimisen ja sen miettimisen, keitä oikeasti pitää tärkeinä ihmisinä elämässään. Nuorten mukaan noin kolmen kuukauden mittainen asumisvalmennus valmistaa nuoria hyvin itsenäiseen asumiseen ja antaa nuorille aikaa kasvaa ajatukseen yksinasumisesta. Itse asuminen onnistui

kaikkien nuorten mielestä pääsääntöisesti hyvin muutamaa juhlimisesta saatua varoitusta lukuun ottamatta. Kaikki nuoret olivat tyytyväisiä saamiinsa asuntoihin, joista neljä oli yksiöitä ja yksi kaksio. Ainoastaan muutaman nuoren kohdalla ohjaaja joutui puuttumaan nuoren asunnon siisteyteen asumisen aikana.

Mä muistan semmosen, et mul oli keittiön pöytä siis niin täynnä tavaraa, et siin oli semmosii vuoria niinku ja kerran sit Pauli oli silleen, et nyt me siivotaan toi pöytä yhdessä. Me käytiin koko se pöytä läpi ja siivottiin sitä varmaan tunti ja Pauli siivos sitä mun kanssa. Et nyt me katotaan kaikki nää paperit ja siin oli varmaan satoja papereita ja kirjoja ja kaikkia sekasin ja jotain ruokaa siel alla. Sit me siivottiin se yhdessä ja saatiin sekin siivottua, et kyl se oli semmosta kannustavaa. (H5)

Asumisen aikana nuoret kävivät lukiota ja valmistuivat ylioppilaiksi, opiskelivat ammattiin ja kävivät töissä sekä osa kävi armeijan. Näihin kaikkiin asioihin he myös kokivat saaneensa tukea ja kannustusta ohjaajilta. Yhden nuoren kohdalla viranomaiset olivat aiemmin todenneet nuoren itsenäisen pärjäämisen mahdottomaksi, mutta nuori itse osoitti pärjäävänsä hyvin tuetussa asumisessa, valmistui ammattiin, sai ajokortin ja pääsi armeijassa pioneeriyksikköön.

Seki oli semmonen, et joskus tuol Huvitukse tuli semmonen et en tuu pärjäämään itsenäisesti, ei tuu onnistuu toi ajaminen, et en tuu missään nimes saamaan ajokorttii. (H2)

Asumisen aikana osan nuorista välit perheisiinsä paranivat, elämä vakiintui ja masennuskin alkoi hellittää. Vaikeuksilta ja takapakeiltakaan ei kuitenkaan aina vältytty, mutta nuoret kokivat kuitenkin myönteisen muutoksen tapahtuneen asumisen aikana ja kaikki kokivat tuetun asumisen vaikuttaneen myönteisesti heidän hyvinvointiinsa ja sen parantaneen heidän elämänlaatuun. Moni nuorista pohti, että ilman tukiasumista he olisivat hyvin saattaneet syrjäytyä, koska eivät olisi ilman tukea selvinneet ongelmistaan ja pystyneet hakemaan apua niihin.

Pesäpuun Elämän tärkeät asiat -korteista nuoret valitsivat kukin 1-3 korttia, joihin he kokivat saaneensa tukea ja apua. Nuoret kertoivat saaneensa tukea koulunkäyntiin, oman kodin pyörittämiseen ja kodinhoitoon, rahankäytön ongelmista aiheutuvaan suruun, huonoihin väleihin äidin kanssa, ruuanlaittoon ja ruokabudjetin laatimiseen, vapauteen, harrastuksiin, sukulaissuhteisiin, vanhempien päihteiden-käytöstä aiheutuvaan suruun, kaikkien käytännön asioiden hoitamiseen sekä mielenterveyden ongelmien korjaamiseen.

6.3 Nuorten kehittämisehdotukset

Nuoret olivat pääosin todella tyytyväisiä saamaansa tukeen, mutta muutamia kehitysehdotuksiakin tuli. Yksi nuorista toivoi, että tukiasuntoasiakkaiden valintaan kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota.

Jotenkin kun tietää semmosia tapauksia, et sitä on käytetty väärin, et sinne on menty väärin perustein, rumasti sanottuna valehtelemal ja näin, sen takia et se asuminen tosiaankaan ei oo kallista.-- et alkuun ottais ne vanhemmat mukaan, et onko sen konfliktin tai minkä ikinä suhteen jotain tehtävissä, et onks tää sit se ainoo ja oikea ratkaisu, et se nuori pääsee pois kotoa ja menee omaan asuntoon vai onks sit jotain muuta. (H4)

Asumisvalmennuksesta yksi nuori koki, että muutamaa aihealuetta voisi painottaa enemmänkin, kuten esim. osiota "Minä ja naapurit", koska oli asunut asunnossa, jonka seinänaapurina asui toinen tukiasuntonuori.

"Minä ja naapurit" -aihe on semmonen mitä pitäis enemmän painottaa, samoin kun toi " Minä ja kaverit". Et ei siel voi olla, et vaiks kuin hiiren hiljaa oltais asunnos, niin jos siel on yli kymmennen ihmistä, kun niist kumminkin tulee sitä ääntä vaikka mitään ei teekkään. Just kun siin oli seinän takana toinen tämmönen asunto, niin sitä on sit kuullu. Toinen muutti siihen ihan täs loppuvaiheessa, niin kyl ollaan kuultu telkkari-ohjelmat, ei ois ees omaa telkkarii tarvinnu päällä pitää. (H4)

Itse asumisen aikana yksi nuorista koki, että olisi tarvinnut enemmän tukea nukkumiseen ja oikean unirytmien saavuttamiseen. Muutama nuorista koki myös, että olisi kaivannut lisää käytännön ohjausta esim. ruuanlaittoon ja terveelliseen ruokavalioon.

Niih monipuolisempaa ruokaa, et ei sitä niinku aika pitkään meni silleen et oli jotain kolme ruokaa mitä söi tai silleen, et olis voinu kyl silleen olla erilaisii ruokii ja silleen -- kyl mä sitä pyysin niinku et voitaisko tehdä enemmän ruokaa ja kyl me sit tehtiinki muutaman kerran. Mut ei mun mielest yhtään pahitteeks olis kyl niinku, jos panostais terveelliseen ruokaan ja niinku jotain tietämystä sen ruuan suhteen, jos varsinkin on jotain. (H1)

Henkiseen ja fyysiseen terveyteen kaipasi lisätukea yksi nuorista.

et henkinen ja fyysinen terveys, vaikka ne ei kumpikaan kuulu heil suoranaisesti. Mut kyl mä olin sit terveydeltäkin, mun terveys meni tosi paljon alaspäin. Et sit kun mä olin masentunut, niin mä lihosin varmaan 40, 50 kiloo, just kun asuin siel tukiasunnos. Tottakai se oli just sen masennuksen takia. Just terveys oli semmonen asia. En mä tiedä voisko siihen saada sit tätä kautta jotain apua tai ohjausta tai jotain. (H5)

Tukiasumisen loppuvaiheeseen nuoret näkivät kehitettävää mm. siinä, että asukkaita veloitettaisiin siivoamaan asunto kunnolla, ennen seuraavan muuttamista asuntoon. Nyt perusteellista loppusiivousta ei vaadita, joten

asunnon kunnollinen siivous ja esim. häkkikellarin tyhjennys jää usein uuden asukkaan kontolle. Asumisen loppuvaiheessa nuoret kaipasivat enemmän myös ohjausta uuden asunnon etsimiseen ja esim. sähkösopimuksien ja vakuutuksien tekemiseen uuteen asuntoon vaikka näitä asioita nuoret olivatkin ohjaajien kanssa jonkin verran käyneet läpi. Jotkut nuorista kokivat, että asumisen loppuvaiheessa tapaamisia on ollut liian harvoin.

6.4 Ohjaajien näkemyksiä Lukaali-toiminnasta

Lukaalissa tutkimuksen tekohetkellä töissä oli kaksi ohjaaja, joista toinen oli työskennellyt Lukaalissa kahdeksan vuotta vuodesta 2004 alkaen ja toinen lähes neljä vuotta vuodesta 2008 alkaen. Mukavimmaksi molemmat kokivat työssään asiakastyön ja sen, että koska asiakassuhteet ovat pitkiä, niin nuoriin pystyy muodostamaan luottamuksellisen suhteen ja nuorten kehittymistä pystyy seuraamaan pitkältä ajalta. Nuoret ovat usein myös motivoituneita työskentelyyn.

On yks olennainen juttu miks nää asiakkaat poikkeaa ehkä tavallisesta lastensuojelun kentästä, kun nää meidän asiakkaat tavallaan hakeutuu meille itse, niin niillä on jonkinlainen motivaatio jo valmiiks johonkin tämmöseen asumiseen tai asioiden korjaamiseen tai muuhun. Niin se tavallaan helpottaa meidän työtä, koska siinä on se motiivi, niin ne tulee ihan omasta halustaan, niin se on toisaalta hedelmällisempää se työnteko. (O1)

Haastavimpana työssään toinen ohjaajista koki nuorten moniongelmaisuuuden lisääntymisen, mikä on selvästi ollut nähtävillä ohjaajan työskentelyaikana Lukaalissa. Toisen ohjaajan mukaan, hänen aloittaessaan vuonna 2004 Lukaalissa työskentelyn, oli harvinaista että asiakkailla oli mielenterveysongelmia. Nykyään noin $\frac{3}{4}$ osalla asiakkaista on jonkinlainen kontakti mielenterveyspalveluihin.

Et tulee tyyppiä, et sul on päihdeongelmaa, mielenterveysongelmaa, jonkun näkönen uusavuttomuus esimerkiks tämmösii päällekkäin. (O1)

Toinen ohjaajista taas koki haastavimpana sen, että nuoren tilanne ei pitkästäkään työskentelystä huolimatta etene ohjaajan tai nuoren toiveiden ja tavoitteiden mukaan. Haasteita aiheuttaa myös nuorten motivaation ylläpitäminen.

Et vaikkakin alkuunsa nuoret lähtee tähän toimintaan vapaaehtoisesti ja ovat motivoituneita ainakin jossain määrin, mutta kuinka pitkälle se motivoituneisuus kantaa? Et se voi olla et se kantaa niinku tiettyyn pisteeseen, mikä on aika äkkiä saavutettu. (O2)

Työmääränsä ja työn kuormittavuuden ohjaajat kokivat haastatteluhetkellä kohtuulliseksi, mutta kokivat että työtilanne on tilapäisesti poikkeuksellisen rauhallinen, johtuen osittain siitä, että tukiasuntoja oli haastatteluhetkellä muutamia tyhjillään. Muitakin ohjaajille kuuluvia töitä, kuten Valomerkkipäihdepuhutteluiden pitämistä ja lastensuojelutarpeen selvityksien tekemiseen osallistumisia oli hetkellisesti vähemmän. Työssä jaksamista edistää toisen ohjaajan mukaan se, että työnsä ehtii tehdä kunnolla, mikä toisen ei aina kiireen takia onnistu. Työssä jaksamista edistää myös työn tärkeäksi kokeminen. Toisen ohjaajan mielestä palautteen saaminen esimieheltä edistäisi työssä jaksamista.

Se on semmonen mikä siihen jaksamiseenkin liittyy, et kyl mä koen et tää on tarpeellista ja tärkeitä töitä mitä tehdään, mutta se mitä mä ite aattelen, et mikä siinä edistäisi sitä työssäjaksamista olis se et siihen sais enemmän palautetta esimiestaholta. Et kyl mä toivoisin, että tää ois korkeammalle noteerattua tää työ mitä me tehdään. (O2)

Lukaali-toiminnassa erityisen hyvänä ohjaajat näkivät asumisvalmennuksen, joka muodostaa kulmakiven koko tukiasumiselle. Asumisvalmennus ja itse asuminen muodostavat kokonaisuuden, jossa ohjaaja kulkee koko matkan ajan nuoren tukena, eikä nuori jää milloinkaan ilman tukea. Asumisvalmennus on myös se, mistä ohjaajat haluavat pitää kiinni, koska se edesauttaa asumisen onnistumista. Välillä ohjaajat kokevat painetta joustaa asumisvalmennuksesta.

Et joskus mul on semmonen olo, et joku sosiaalityöntekijä tai Marjo [johtava sosiaalityöntekijä] on sitä mieltä et tartteeks sitä asumisvalmennusta nyt välttämättä käydä vai voisko niinku suoraan jossain akuutissa tilanteessa päästä heti muuttamaan. Niin mä mietin sitä, et pistäiskö sellaisissa tilanteissa olla jotain joustoa, mut toisaalta siihen sisältyy aika iso riski siitä, et käykö sit jotenkin niin, että se valmennus menettäis asemansa tai merkityksensä. (O2)

Asumisvalmennuksella varmistetaan nuoren sitoutuminen työskentelyyn ohjaajan kanssa sekä se, että nuoren valmiudet ovat sellaiset, että hän kykenee yksinasumiseen. Asumisvalmennus ja Lukaalin tarjoama tuki rajaa kuitenkin ne mahdolliset asiakkaat tukiasumisen ulkopuolelle, jotka eivät kykene käymään asumisvalmennusta ja joille Lukaalin tarjoama tuki koetaan riittämättömänä. Asumisvalmennukseen tehty malli sekä raamittaa että tehostaa ohjaajien työskentelyä.

Tää malli raamittaa silleen hyvällä tavalla tätä työtä, että kuitenkin tän piiriin mahtuu paljon isompi osa, kuin ne jotka siitä sitten mahdollisesti tipahtaa. Mä aattelen myöskin niin, et todennäköisesti jos tätä mallia ei olisi, niin todennäköisesti mä arvioisin et sillon me pystyttäis antaa tätä tukea pienemmälle porukalle, koska tota tää malli tukee sitä työtä silleen, et kaikkee työtä ei tarvii tehdä uudelleen joka kerta, vaan et täs on tietty sabluuna minkä mukaan mennään. (O2)

Ja tää on tehty tälle resurssoinnille, et sittenhän se vaatis toisenlaisen resurssoinnin, jos me otettais paljon enemmän tukea tarvitsevia. Sitten meidän pitäis pystyä näkee useammin ja niin edelleen. (O1)

Tärkeänä nuorten tukemisen ja kontrolloimisen kannalta Lukaali-ohjaajat näkevät oman vuokra-asuntokannan. Ohjaajat toimivat nuorten vuokra-antajina, joilloin nuorten saamat varoitukset tulevat heti ohjaajien tietoon, kuten myös nuorten maksamatta jättäneet vuokrat. Näin asumisessa ilmenneisiin ongelmiin pystytään puuttumaan mahdollisimman nopeasti. Ohjaajilla on vuokra-asuntoihin myös omat avaimet, mutta näitä käytetään todella harvoin ja vain hätätilanteissa. Omat vuokra-asunnot takaavat myös sen, että Kaarinassa muuten vaikeasti saatavilla olevia yksiöitä on tarjolla tukiasukkaille. Lisäksi monen tukiasukkaan olisi muuten lähes mahdotonta saada vuokra-asuntoa vapailta markkinoilta esim. luottotietojen menetyksen vuoksi. Onnistunut tukiasuminen takaa usein myös asunnon saamisen vapailta markkinoilta vaikka nuorelta olisikin luottotiedot menneet.

Meillähän käytännössä kontrolli ois ihan nollissa, jos meil ei olis niitä omia asuntoja. Sit taas toisaalta juuri se, et aika monilla näistä nuorista ois aika vaikeeta löytää sitä ensimmäistäkään omaa asuntoa, kun on monella mennyt luottotiedotkin, jos meillä ei olis omaa asuntokantaa. Usein ne luottotiedot on edelleenkin mennyt sit kun ne meiltä muuttaa pois, mut sit siin on edes se, et jos se asuminen on mennyt hyvin, niin sit me voidaan kirjoittaa lausuntoa vaikka Mainingin suuntaan, et kaveri on maksanut vuokrat ja asuminen on sujunut hyvin, niin yleensä se vaikuttaa siihen et saa sen asunnon kuitenkin. (O1)

Haastavana ohjaajat kokivat kuitenkin Lukaali-asiakkaiden rahankäytön kontrolloimisen. Käytännössä rahankäytön kontrolloimiseen ohjaajilla ei ole paljonkaan mahdollisuuksia. Tukea ja ohjausta rahankäyttöön ohjaajat voivat antaa, mutta täysi-ikäisten nuorten rahankäytön kontrollointi on vaikeaa ilman edunvalvontaa.

Vaikka me tehdään niitä harjoituksia ja meil on jonkun verran välineitä siihenkin esimerkiksi se vihko mitä mä käytän jonkun kohdalla vieläkin, jos tuntuu ettei se rahankäyttö suju. Mut ei me siltikään pystytä, se vaatii pitkää byrokratiaa eli edunvalvontaa ja semmosta, jos me halutaan saada se kunnolla kontrolliin. (O1)

Tärkeimpinä Lukaalin yhteistyötahoina ohjaajat näkivät oman tiimin, aikuissosiaalityön, työvoimatoimiston työllistämispalvelut, kuntouttavan

työtoiminnan yksiköt, KELA:n sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut. Nämä kaikki palvelut löytyvät Kaarinasta. Yhteistyötä muiden kuntien esim. Turun erilaisten palveluiden kanssa tehdään vain vähän. Yhteistyö eri tahojen kanssa Kaarinassa toimii hyvin, eri tahojen työntekijät ovat hyvin tavoitettavissa ja yhteisiä palaveriaikoja saadaan hyvin sovittua. Näkemykset nuoren asioissa eivät kuitenkaan ole aina yhteneväisiä ja erityisesti työvoimapalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan pajojen kanssa tavoitteet eroavat.

--että sitä mä niinkun toivoisin tältä sektorilta [työvoimapalvelut], kun tehdään niitä aktivointisuunnitelmia, niin et niis ois selkeemmin määritelty se polku tai tavoite et mitä kohti mennään, et nyt se on enemmän sitä, et se on yks porras mikä siinä päätetään ja se on siinä. Ja monesti se on just se kuntouttava työtoiminta ja niitä sit vaan monesti ketjutetaan ja tehdään soppareita toisensa perään. (O1)

Työvoimatoimiston työntekijät eivät useinkaan tunne nuoria niin hyvin kuin tukiasuntotoiminnan ohjaajat, koska eivät tapaa nuoria kuin vain noin kerran kolmessa kuukaudessa. Ohjaajat kokevat, että nuoret kaipaisivat lisää rohkaisua omien mielipiteittensä esiintuomiseen esim. työvoima-toimiston aktivointisuunnitelmapalavereissa.

Et vaikka me ollaan niis mukana niin ei me voida nuoren suulla puhua, et kyl ne asiat tarttis nuorelta pitäis iteltäs tulla, et vaikka jos se nuori toivois jotakin tietynlaista palveluu tai jonkun palvelun loppumista. (O2)

6.5 Ohjaajien kehittämis ehdotukset

Yhteistyön kehittämiseksi ja yhteisten tavoitteiden asettamiseksi varsinkin työvoimapalveluiden kanssa ohjaajat ehdottaisivat nykyistä aktiivisempaa yhteydenpitoa toimijoiden välillä, työvoimatoimiston aktivointisuunnitelman muokkausta tavoitteellisempaan suuntaan sekä rohkeampia päätöksiä työvoimatoimiston taholta nuorten suhteen.

Et siihen [aktivointisuunnitelma] tulis paitsi se porras, et kun nythän siihen tavallaan kirjataan vaan se konkreettinen toimenpide, että nuori aloittaa kuntouttavan työtoiminnan paikassa x. Et tehtäiskin se enemmän niinkuin meillä tehtäis, että tämän tavoitteena on niinku tämä ja tämä asia. Silleen siihen ois ehkä helpompi vedota tai palata sit matkan varrella. (O2)

Ja jotenkin rohkeampi ote sieltäkin käsin, et okei se voi mennä pieleen, jos sit siitä mennään vaikka työharjoitteluun jonnekin, mut mitä sitten. Sit vaan todetaan, et ei ollu nuori kypsä tähän, et ei onnistunut kahdeksan tuntia jossain firmassa ja sit katotaan et palataaks takaisin kuntouttavaan. (O1)

Nykyisillä resursseilla ohjaajat ovat kehittämässä perinteisen Lukaali-toimintaan oheen tukihenkilövetoista Lukaalia, jossa nuori tapaa viikoittain tukihenkilöön ohjaajan sijaan ja hoitaa tukihenkilönsä kanssa asumiseen liittyviä asioita. Tukihenkilövetoiseen Lukaali-toimintaan kuuluisi myös asumisvalmennus, jota käytäisiin 2-3 nuoren ja heidän tukihenkilöiden muodostamassa ryhmässä, jonka vetäjinä toimisivat Lukaali-ohjaajat. Tavoitteena on tuen tarjoaminen laajemmalle joukolle nykyresursseilla.

Resurssien lisääntyessä Lukaali-toimintaan, ohjaajat näkevät erilaisia kehittämismahdollisuuksia. Ohjaajat toivoisivat, että Lukaali-toimintaan kuulumatonta työtä, kuten esim. Valomerkki-päihdepuhutteluja ja lastensuojelutarpeen selvityksiin osallistumisia olisi tällöin vähemmän tai tukiasunতোমিন্তান lisättäisiin yksi työntekijä. Näin työaika olisi enemmän käytettävissä yhtä tukiasuntonuorta kohden, mikä mahdollistaisi sekä haastavampien asiakkaiden mukaan ottamisen että myös tukisuhteen syventämisen ja entistä kokonaisvaltaisemman ja yksilöllisemmän tuen tarjoamisen tukiasuntonuorille. Työajan lisääminen nuorta kohtaa mahdollistaisi nuoren kanssa esim. vapaa-ajan harrastusten kokeilemisiä nykyistä enemmän.

Esimerkiksi, jos se kohdentuisi niin, että meillä olisi joko vähemmän muuta työtä tai sitten ois yks ohjaaja lisää, niin sehän mahdollistaisi sen, että kun aika monella näistä meidän nuorista on aika vähäistä tällainen harraste- tai vapaa-ajan toiminta, missä ne kiinnittyis normaali palveluihin, niin ohjata siihen suuntaan sillä tavalla, että kävisi tutustumaan joihin palveluihin, mihin nyt on aika vähän aikaa. (O1)

Mä nyt aattelen, että jos resursseja olisi enemmän, niin mä näkisin kehittämisen ensisijaisesti niin, et mä en lähtis lisäämään asuntoja vaan lähtisin lisäämään sitä työn määrää mikä yhteen nuoreen voi kohdistuu, jolloin mä aattelin et tämän toiminnan piiriin vois ottaa niitäkin, jotka nyt ehkä liian haasteellisina karsiutuu pois. (O2)

6.6 Lukaalin tulevaisuudennäkymät

Lukaalin tulevaisuudessa ohjaajat näkevät sekä uhkia että mahdollisuuksia. Pahimpana uhkana ohjaajat näkevät sen, että Lukaali-tukiasumistoimintaa joko supistettaisiin tai se lakkautettaisiin kokonaan säästösyistä.

täs on aina semmonen uhkakuva, enkä mä sano että se on viiden vuoden päästä, mutta kun tää ei oo lakisäateistä mitenkään, et jos resurssit oikeen tiukalle vedetään, niin kyl tää voi olla jonkun lakkautuslistan ihan kärkipäässä kun todetaan, että ei tällasta toimintaa oo pakko lain mukaan järjestää, ei edes jälkihuollossa oleville, kun ei laissa sanota, että on pakko tukiasuntoja olla. (O1)

Lastensuojelun sijoitusten lisääntyttyä Kaarinassa koko 2000-luvun myös jälkihuollettavien määrä tulee kasvamaan, mikä hyvin todennäköisesti tulee lisäämään jälkihuollettavien osuutta tukiasuntoasiakkaissa. Tällä hetkellä tukiasuntoasiakkaista vain pieni osa on jälkihuollettavia. Ohjaajat uskovat jälkihuollettavien määrän lisääntymisen tuovan lisää haasteita työhön ja esim. nuorten motivointiin tukiasuntotyöskentelyyn.

Todennäköisesti he [jälkihuollettavat] sit on hiukan haasteellisempia ainakin jossain mielessä kuin nykyiset. (O1)

Ja sit mä aattelen et se aiheuttaa haasteita siin motivoinnissa, koska jälkihuollosta tulevat nuoret harvoin ovat kovin motivoituneita mihinkään jatkotukeen. (O2)

Ohjaajat uskovat sekä tukiasuntotyön haasteellistuvan, että myös muun työn määrän lisääntyvän seuraavan viiden vuoden aikana. Tämän he kokevat selvänä uhkana tukiasuntotyön laadulle.

Sit mä mietin, et jos viiden vuoden aikajanalla aattelee, niin pahoin pelkää, että paineet tehdä vieläkin enemmän muuta työtä tämän pestin lisäksi varmaan niinku kasvaa. (O2)

Mutta se on ihan selvä, että se on kaikki Lukaalista pois, jos semmosta vaaditaan, et laatu väkisin sitten heikkenee jos näin olis, mut voihan se olla visiona näin.(O1)

Tukiasuntotoiminnan lähitulevaisuuden mahdollisina visioina ohjaajat näkevät tukihenkilövetoisen toiminnan vakiintumisen perinteisen ammatillisen tukiasuntotuen rinnalle sekä Lukaali-toiminnan muuttumisen mahdollisesti jälkihuoltoyksiköksi.

Mulla ois semmonen toive, et toi tukihenkilövetoinen Lukaali-toimintakin löytäis paikkansa, et siihen saatais luotua semmonen raami, mikä alkais toimia ja siit tulis joskus pysyvä toimintamuoto myös. (O1)

Tai sit voi käydä niin, et tästä tulee joku semmonen niinku jälkihuoltoyksikkö jollakin tavalla, oli sit tukiasuntoo tai ei. Sekin voi olla visio. (O2)

7 TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Tutkimustulosten yhteenveto

Lukaali-tukiasuntotoiminnassa tehdään työtä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Haastattelemieni Lukaali-tukiasunnoissa asuneiden nuorten taustoista löytyikin paljon syrjäytymiseen johtavia osatekijöitä, kuten mm. oppimisvaikeuksia ja muita koulunkäyntiin liittyviä vaikeuksia, vanhempien päihdeongelmia, nuoren masentuneisuutta ja päihdeongelmia, ongelmia rahankäytössä sekä problemaattisia läheissuhteita. Haastattelemanuoret kokivat saaneensa ongelmiinsa apua ja tukea Lukaali-toiminnan ohjaajilta ja kaikki haastattelemanuoret kokivat hyvinvointinsa lisääntyneen tukiasumisen myötä.

Lukaali-tukiasumistotoiminnalla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä turvaamaan nuoren tarpeet Allardtin tarpeentyydyksen ja Maslow'n tarvehierarkian mukaisesti. Ensimmäiseksi tärkeysjärjestyksessä on nuoren fysiologisten tarpeiden turvaaminen asunnolla, riittäväillä tuloilla sekä ravinnolla. Tukiasunnolla turvataan nuoren asuminen ja nuoren kanssa haetaan hänelle kuuluvat tuet ja niillä turvataan nuorelle riittävä elintaso. Perustarpeiden turvaamisen jälkeen tuetaan nuorta koulutuksen tai muun mielekkään toiminnan piiriin hakeutumisessa. Nuorta tuetaan myös hänen sosiaalisissa suhteissaan esim. perhesuhteissa ja ystävyysuhteissa ja joskus jopa parisuhteissa. Tärkeänä tukena nähdään myös nuoren tukeminen itsensä toteuttamisessa esim. mukavan harrastustoiminnan löytämisen kautta. Kaikki haastattelemanuoret kokivat, että heidän fysiologiset perustarpeensa oli turvattu ja myös heidän turvallisuuden, sosiaalisuuden, itsensä kunnioittamisen sekä itsensä toteuttamisen tarpeiden täyttymistä olivat Lukaali-ohjaajat pyrkineet mahdollisimman paljon tukemaan.

Lukaali-tukiasuntotoiminnassa mukana olleiden nuorten hyvät kokemukset niin asumisvalmennuksesta kuin itse asumisestakin kertovat toiminnan laadukkuudesta, jota myös ohjaajat korostivat. Myös muissa tutkimuksissa nuorten kokemukset tukiasumisesta ja saamastaan tuesta ovat pääosin positiivisia. Sekä haastattelemanuoret, että ohjaajat näkivät erityisesti

asumisvalmennuksen tärkeänä ja hyödyllisenä tekijänä, joka auttoi nuorta valmistautumaan itsenäiseen elämään ja edesauttoi asumisen onnistumista. Asumisvalmennus on löytämieni tutkimusten perusteella kohtalaisen harvinaista. Jonkunlaista perehdytystä sekä tukea esim. asunnon hankintaan ja tukien hakemiseen nuorille tarjotaan, mutta useamman kuukauden kestävästä valmennuksista ennen asumisen aloittamista en löytänyt tietoa.

Kaikki haastattelemanuoret kertoivat, että olivat kokeneet ohjaajat luotettaviksi aikuisiksi, joiden kanssa syntyi hyvä työskentelysuhte. Tämä kertoo ohjaajien ammattitaidosta ja sitoutumisesta työhönsä. Myös muissa lastensuojelun ja jälkihuollon tutkimuksissa nuoret ovat nostaneet luottamuksellisen suhteen työntekijöihin työskentelysuhteen perustaksi. Tämän on todennut mm. Jaana Kivistö jälkihuollettavien nuorten kokemuksia tutkiessaan lisensiaattityössään. Kivistön mukaan, jotta omista asioista voi puhua ja asioitaan hoitaa, työntekijään pitää voida luottaa. Luottamuksellisen suhteen syntymiseen auttaa myös se, että työntekijöiden vaihtuvuus on mahdollisimman pientä ja asiakassuhteet pysyviä ja pitkiä. (Kivistö 2006, 80; 117.)

Haastattelemanuoret samoin kuin ohjaajat pitivät tärkeänä seikkana fyysisen tukiasunnon olemassaoloa sekä muuta taloudellista tukea, jota nuoret olivat saaneet tukiasumisen aikana. Samoihin tuloksiin on päässyt myös Rauni Huotari vuonna 2010 toteuttamassaan jälkihuoltonuorten tukemista koskevassa pro gradu-tutkimuksessaan. Ohjaajat ja nuoret kertoivat molemmat myös siitä, että työskentely oli ollut puolin ja toisin joustavaa ja molemmin puolin on tultu vastaan asioiden hoitamisessa. Samanlaisia tuloksia on saanut Sini Raitakari haastatellessaan Nuorten ystävät ry:n tukiasuntotoiminnassa mukana olleita nuoria (Raitakari 2004, 58).

Nuoret pitivät hyvänä seikkana sitäkin, että tukiasumista jatketaan niin kauan kuin tuelle on tarvetta, eikä esim. tukiasumista katkaista sillä perusteella, että nuori täyttää 21 vuotta, mikä on monissa kunnissa jälkihuollon palveluiden, kuten tukiasumisen takaraja. Samaan tulokseen on tullut myös Huotari, jonka mukaan nuorten identiteetin löytäminen, joka on edellytys aikuistumiselle ja elämänhallinnalle, on hänen tutkimuksessa saatujen tulosten mukaan nuorilla

vielä 21-vuotiaana kesken, mikä perustelisi jälkihuollon jatkumista tarvittaessa pidempään aina 24–25-vuotiaaksi asti (Huotari 2010, 92). Kaarinan nuorten tukiasunnossa saa asua aina 25-vuotiaaksi asti, jos tarvetta tuelle on.

Osa nuorista koki tukiasumiseen liittyvän kontrollin, kuten esim. kotikäynnit ja ohjaajien avaimet asuntoon sekä hyvänä että huonona asiana. Ohjaajien mukaan tukea olisi vaikea olla ilman jonkinlaista kontrollia ja se että ohjaajat toimivat nuorten vuokranantajina ja ohjaajilla on esim. avaimet asuntoihin on välttämätöntä tuen ja kontrollin kannalta vaikka avaimia käytetäänkin ani harvoin. Myös Raitakarin tutkimuksessa tukiasuntonuoret suhtautuivat tukiasumiseen liittyvään kontrolliin nihkeästi. Raitakarin mukaan nuoret kokivat, että vaikka heillä oli oma arki ja asunto, niin siltikin joku ulkopuolinen puuttuu heidän elämäänsä. (Raitakari 2004, 60–61.)

Kehitysehdotukset nuorilla ja ohjaajilla olivat hieman erilaisia, koska nuorten ja ohjaajien näkökulma Lukaaliin on hieman erilainen. Nuorten kehitysehdotukset liittyivät yksittäisiin asioihin, kuten esim. valmennuspaketin jonkin osa-alueen painottamiseen ja ruuanlaiton ohjaamiseen. Ohjaajien kehittämissuhteet liittyivät sen sijaan enemmän Lukaali-toiminnan kokonaiskehittämiseen, kuten esim. tukihenkilötoiminnan vakiinnuttamiseen sekä tuen määrän lisäämiseen nuorta kohden.

7.2 Tutkimuksen tavoitteiden saavuttaminen

Mielestäni saavutin tutkimukselleni asetetut omat kuin tilaajankin tavoitteet kohtalaisen hyvin. Alkuperäiseen opinnäytetyöni tutkimussuunnitelmaan tuli muutoksia matkan varrella, kun seitsemän nuoren saaminen haastatteluun osoittautui vaikeaksi ja sen sijaan päädyin viiden nuoren lisäksi haastattelemaan myös kahta Lukaalissa työskentelevää ohjaajaa. Tämä muutos tutkimuksessani voidaan nähdä positiivisenakin, tutkimusta laajentavana seikkana. Nyt sain asiakkaiden kokemusten ja kehitysehdotusten lisäksi myös ohjaajien näkemykset ja kehitysehdotukset tuotua esiin. Uskon näin opinnäytetyöstäni olevan suurempaa hyötyä Lukaali-toiminnan kehittämiseksi ja esim. Lukaali-toiminnan esimiehelle opinnäytetyöni lukeminen tuottaa näin paremman kokonaiskuvan Lukaali-toiminnasta ja sekä asiakkaiden että ohjaajien kehittämistoiveista toiminnan kehittämisen suhteen.

Toiselta Lukaali-ohjaajalta ja samalla työelämän opinnäytetyöohjaajaltani saamani alustavan palautteen mukaan opinnäytetyöni oli vastannut toimeksiantoa ja ohjaajani uskoi opinnäytetyölläni olevan merkitystä Lukaali-toiminnan kehittämiseen. Ohjaajani kertoi, että myös hän oli ollut yllättynyt nuorten positiivisista kokemuksista ja jopa liikuttunut nuorten vastauksia lukiessaan, vaikka olikin tiennyt että vastaukset tulisivat pääsääntöisesti olemaan positiivisia.

Lukaali-tukiasuntotyötä ja asiakkaiden kokemuksia tulisi jatkossakin kartoittaa, jotta saataisiin entistä kattavampi kuva siitä, mihin suuntaan toimintaa kannattaa kehittää. Uskon samoin kuin Lukaali-ohjaajat, että Lukaali-tukiasuntotoiminta tulee lähitulevaisuudessa olemaan muutosten ja valintojen edessä, koska mitä todennäköisimmin tuen tarvitsijoiden määrä tulee kasvamaan. Toivonkin, että opinnäytetyölläni ja sen esiin tuomilla tukiasuntotoiminnan aikaan saannoksilla nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä olisi edes jonkinlainen positiivinen vaikutus Lukaalin tulevaisuuteen Kaarinassa.

7.3 Tutkimuksen eettisyyden arvioiminen

Tutkimukseni kaikki vaiheet pyrin viemään läpi tutkimuksen etiikan hyvien toimintakäytäntöjen mukaisesti. Hain tutkimukselleni tutkimusluvan (Liite 1)

Kaarinan kaupungin hyvinvointipalveluiden johtajalta varhaisessa vaiheessa. Luvan saatuaani lähestyin mahdollisia haastateltavia kirjeitse (Liite 2), jonka jälkeen olin heihin puhelimitse yhteydessä, jolloin kerroin haastatteluun osallistumisesta ja siitä miten kaikki hänen kertomansa on anonyymiä. Kerroin nuorelle myös, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Käsittelin kaikkea opinnäytetyöhöni liittyvää aineistoa salassapitosäännösten mukaisesti. Selvitin haastatteluun mahdollisesti osallistuvalla nuorelle tutkimukseni tarkoituksen ja vapaaehtoisuuden sekä pyysin häneltä luvan käyttää häneltä saamiaan tietojaan niin ettei hänen henkilöllisyytensä paljastu missään vaiheessa tutkimusta ulkopuolisille. Kerroin nuorelle myös, että hän voi halutessaan jättää vastaamatta johonkin esittämäni kysymykseeni tai keskeyttää haastattelun halutessaan.

Kerroin nuorelle myös haastattelun nauhoittamisen välttämättömyydestä ja pyysin häneltä luvan siihen. Haastattelunauhut ja niiden litteraatiot tulivat vain minun tutkimukseni käyttöni eikä niitä käytetä mihinkään muuhun ja säilytän niitä niin etteivät ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Nauhat tuhoan opinnäytetyön valmistumisen ja hyväksymisen jälkeen.

7.4 Tutkimustulosten merkittävyyden ja luotettavuuden arvioiminen

Vuonna 2003 alkaneesta nykymuotoisesta Lukaali-tukiasumistoiminnasta ei ole tehty yhtään opinnäytetyötä tai muutakaan tutkimusta vuoteen 2011 mennessä, mikä tekee opinnäytetyöni tutkimuksesta tärkeän ja Lukaali-toiminnalle merkittävän. Opinnäytetyöni osaltaan tekee Lukaali-tukiasuntotyön näkyväksi ja nostaa esiin asiakkaiden kokemuksia. Työn tuloksien näkyväksi tekeminen on usein sosiaalialalla haastavaa. Työntekijät ovat usein niin kiireisiä etteivät itse ehdi kartoittamaan työnsä tuloksia esim. seurantatutkimuksilla ja eivät siten pysty tekemään työtään näkyväksi. Työn kehittämisenkin kannalta olisi välillä hyvä pysähtyä tarkastelemaan tehtyä työtä. Siksi on tärkeää, että työn tuloksia ja asiakkaiden kokemuksia kartoitetaan erilaisilla tutkimuksilla.

Haastateltavien hankkiminen tutkimukseenikin osoittautui hankalaksi ja loppuen lopuksi haastateltaviksi tuntui valikoituvat sellaisia entisiä asiakkaita joiden elämä oli niin hyvällä mallilla, että heillä oli riittävästi voimavaroja ja

kiinnostustakin osallistua haastatteluun. Ne entiset asiakkaat, joiden asiakkuuden jälkeinen elämä ei ehkä ole sujunut niin hyvin, eivät myöskään ole useinkaan valmiita osallistumaan tämän tyyppisiin tutkimuksiin. Syitä tähän voi olla mm se, että voimavaroja tai kiinnostusta ei ole riittävästi, jos ylipäättäen heitä on mahdollista tavoittaa mistään. Toisaalta voi olla, että he eivät halua tulla kertomaan elämästään ja saattavat kokea esim. häpeää siitä ettei itsenäinen elämä ja asuminen olekaan sujunut niin hyvin tukiasumisen jälkeen.

En voi siis olettaa opinnäytetyöni oleva täydellinen kuvaus Lukaali-toiminnasta eivätkä haastatteleman viisi nuorta edusta varmastikaan täysin kaikkien entisten asiakkaiden näkemyksiä. Uskonkin että yleisestikin sosiaalialan tutkimuksessa positiivisten asiakaskokemusten kuvaaminen on yleisempää ja helpompaa kuin negatiivisten kokemusten, mikä osaltaan vääristää tutkimustuloksia. Toisaalta taas on erittäin tärkeää nostaa esiin niitä onnistumisen kokemuksia ja asiakkaiden positiivisia kokemuksia mediassa usein negatiivisena näyttäytyvästä sosiaalialasta.

Nuorten haastattelut kertovat kuitenkin siitä, mitä tukiasuntotyöskentelyllä voidaan parhaimmillaan saavuttaa. Yhdenkin syrjäytymisvaarassa olevan nuoren elämän suunnan kääntäminen parempaan tekee työstä merkityksellistä nuoren itsensä kannalta, mutta se on myös suuri säästö Kaarinan kaupungille ja koko yhteiskunnalle. Onnistumiset tekevät työstä mielekästä ohjaajille ja antavat voimavaroja työhön.

Jokaisen lasten ja nuorten kanssa sosiaaalialalla työskentelevän olisi hyvä olla tietoinen nuorille tarjolla olevista asumiseen liittyvistä tukimuodoista ja niiden palveluntarjoajista nuoren asuinpaikkakunnalla sekä lähikunnissa. Aikuistuvan nuoren tukeminen itsenäisen asumisen alkuvaiheessa on erityisen tärkeää varsinkin silloin kun on tiedossa pienikin uhka nuoren syrjäytymiselle nuoren jäädessä ilman tukea täysi-ikäistyttyään. Tuen lisäämiseen nuorille on lähivuosina suuria tarpeita, koska tuen tarvitsijoita on jatkuvasti enemmän. Lastensuojelun avohuollon palveluiden piirissä olevien lasten ja nuorten määrä on ollut koko tähän astisen 2000-luvun kasvussa samoin kuin sijoitettujen lasten ja nuorten määrä. Jatkuvassa kasvussa ovat myös nuorten mielenterveysongelmat sekä erilaiset maksuvaikeudet, jotka molemmat ovat isoja uhkia aikuistuvien nuorten yksinpärjäämiselle.

Harva tavallinenkaan nuori on täysin valmis itsenäiseen elämään 18 vuotta täytettyään saatika sitten sellainen nuori, jonka siihen astisessa elämässä on ollut paljon vaikeuksia. Monissa kunnissa kuitenkin tuntuu olevan valloillaan sellainen trendi, että kalliiksi tulevien sijoitusten jälkeen nuoren jälkihuoltoon ei oikein haluta enää panostaa kuin lain vaatiman minimin verran. Tämä on kuitenkin todella lyhytnäköistä toimintaa, koska jälkihuoltoon ja erilaisiin asumisen tukipalveluihin panostamalla voitaisiin estää monien nuorten syrjäytyminen ja minimoida syrjäytymisen aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle. Tämä tutkimukseni sekä muut esittelemäni tutkimukset puhuvat myös sen puolesta, että tukiasuntotyöllä todella voidaan estää nuorten syrjäytymisiä ja tukea nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan.

LÄHTEET

Alatupa, S.; Karppinen, K.; Keltikangas-Järvinen, L. & Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma - Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto.

Allard, E. 1993. Having, loving, being: an alternative to the Swedish model of welfare research. Teoksessa: Nussbaum, M.C. & Sen, A. (toim.) 1993. The Quality of Life. Oxford: Clarendon Press. 88–94.

Aula, M. 2007. Lasten hyvinvoinnin nykytila ja haasteet – Miten lapset voivat? Lapsuuden tutkijoiden ja päättäjien kohtaaminen eduskunnassa 17.10.2007. Viitattu 8.2.2011. <https://www.jyu.fi/edu> > Laitokset > Lanka > Lapsuudentutkimuksen-verkosto > Materiaalia-seminaareista-ja-tapahtumista > Aula2.pdf.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu. Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus. 24–42.

Eskoja, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5.painos. Jyväskylä: Gummerus.

Hassinen, J. & Maude, S. 2004. Radalla. Nuorisoasumisen ja työpajojen yhteistoiminnan mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisoasuntoliitto ry.

Helne, T. 2004. Syrjäytymisen yhteiskunta. Jyväskylä: Gummerus.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huotari, R. 2010. Omillaan toimeen tuleva aikuinen? Lastensuojelun jälkihuolto nuoren itsenäistymisen tukijana. Pro gradu –tutkielma. Sosiaalityö. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Hämäläinen, T. 2006. Kohti hyvinvoivaa ja kilpailukykyistä yhteiskuntaa. Kansallisen ennakointiverkoston näkemyksiä Suomen tulevaisuudesta. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto. Saatavana myös: http://www.sitra.fi/julkaisut/ennakointiverkostonraportti1_www.pdf

Hämäläinen, T. 2009. Yhteiskunnallinen murros ja henkinen hyvinvointi. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto. Saatavana myös: <http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksi%C3%A48.pdf>

Inkeroinen, H. 2011. Kaarinan hyvinvointikertomus 2009. Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Islam, S. & Clarke, M. 2002. The Relationship between Economic Development and Social Welfare. A New Adjusted GDP Measure of Welfare. Teoksessa Social Indicators Research vol. 57. 201–228.

Järvinen, T. & Jahnukainen, M. 2001. Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Suutari, M. (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 125–151.

Kaarinan lapset ja nuoret hyvinvointisuunnitelma 2010-2014. Saatavana myös: http://www.kaarina.fi/omakaarina/lapset/fi_FI/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma/.

Kaarinan lapsipoliittinen ohjelma 2004.

Kaarinan lastensuojelun ohjeet 2011.

Kajanoja, J. 2005. Mitä on hyvinvointi? Tilastokeskus. Saatavilla myös: http://www.stat.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_3_2005_hyvinvointi.html.

Kaltiala-Heino, R. 2010. Haasteena mielenterveys. Lisääntyvätkö nuorten mielenterveyden häiriöt? Teoksessa: Ståhl, T. & Rimpelä, A. (toim.) Terveyden edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 107–116.

Kivistö, J. 2006. Missä mä muuten olisin. Nuorten kokemukset lastensuojelusta ja muista viranomaispalveluista. Ammatillinen lisensiaattitutkielma. Sosiaalipoliittikan laitos. Turku: Turun yliopisto.

Kouluterveyskysely 2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Kuparinen, T. 2011. toim. Omaa kotia etsimässä, Nuorten asuminen 2010. Helsinki: Suomen ympäristöministeriö. Rakennetun ympäristön osasto.

Kuussaari, K. Pietikäinen, M. Puhakka, T. 2010. Nuoret ja aikuiset tilastojen ja kyselytutkimusten valossa. Teoksessa Anttila, A-H.; Kuussaari, K. & Puhakka, T. (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot –vuosikirja. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. 16–61.

Kärkkäinen, H. 2011. Nuori putoaa putkesta – lasku 1,2 miljoonaa. Julkaistu 18.4.2011 Taloussanomat. Saatavilla myös: <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/04/18/nuori-putoaa-putkesta--lasku-12-miljoonaa/20115003/139>.

Lastensuojelulaki 2007. Viitattu 3.5.2011. www.finlex.fi > Lainsäädäntö > Ajantasainen lainsäädäntö > 2007 > 13.4.2007/417.

Lukaali-esite 2011.

Maslow, A. 1987. Motivation and personality. 3.painos New York: HarperCollins.

Nuorisoasuntoliitto 2011. Viitattu 17.5.2011. <https://www.nal.fi/fi/etusivu/> > Nal-tietoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Etsivä nuorisotyö. Viitattu 5.11.2011. <http://www.minedu.fi/OPM> > Nuoriso > Nuorisotyön kohteet ja rahoitus > Etsivä nuorisotyö.

Raitakari, S. 2004. Nuorten tukiasuminen. Paikka elämänhallinnan ja marginaalin rajalla. Omakolo-projektin taustaolettamukset, käytännöt ja asiakkuus. Tampere: Nuorten ystävät ry.

Sosiaalihuoltolaki 1982. Viitattu 13.5.2011. www.finlex.fi > Lainsäädäntö > Ajantasainen lainsäädäntö > 1982 > 17.9.1982/710.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistaminen, sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän väliraportti.

Sosiaaliportti 2011. Lastensuojelun suunnitelma. Viitattu 8.2.2011. www.sosiaaliportti.fi > Lastensuojelun käsikirja > Hallinto > Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Suomen Asiakastieto 2011. Maksuhäiriöisten henkilöiden määrä kasvanut ennätysnopeasti. Viitattu 19.10.2011. <http://www.asiakastieto.fi> > Asiakastieto > Ajankohtaista.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2008. Nuorten depressio - tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Viitattu 7.11.2011. <http://www.ktl.fi> > Osastot > Mao > Mielen terveystietoa > Nuorten depressio.

Timonen, S. 2010. Nuorten asunnottomuuden ehkäisy. Teoksessa Kupari, T. (toim.) Omaa kotia etsimässä, Nuorten asuminen 2010. Helsinki: Suomen ympäristöministeriö. Rakennetun ympäristön osasto. 79–82.

Työ- ja elinkeinotoimisto 2011. Nuorten yhteiskuntatakuu. Viitattu 5.11.2011. www.mol.fi Työnhakijan palvelut > Nuorten palvelut > Nuorten yhteiskuntatakuu

Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Toiminnan-tarkastuskertomus 146/2007. Saatavilla myös: http://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf

Viitala, R. 2004. Henkilöstöjohtaminen. Helsinki: Edita.

Virtanen, P. Jalava, J. Koskela, T & Kilappa, J. 2006. Syrjäytymistä ehkäisevien EU-hankkeiden arviointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö (STM).

Vuosiraportti 2003. Huumeongelma Euroopan unionissa ja Norjassa. Viitattu 17.5.2011. <http://ar2003.emcdda.europa.eu/fi/home-fi.html> > Raportti > Syrjäytyminen ja yhteiskuntaan sopeuttaminen

Tutkimusluvan anomus opinnäytetyötä varten

Haen tutkimuslupaa Turun ammattikorkeakoulun sosiaalialan opinnäytetyötäni varten. Opinnäytetyöni alustava työotsikko on *Kaarinan kaupungin Lukaali-tukiasuntotoiminnassa mukana olleiden nuorten kokemukset toiminnasta*. Opinnäytetyöni tulisi käsittelemään Kaarinan kaupungin Lukaali-palveluita ja opinnäytetyötäni varten haastattelen noin seitsemää Lukaali-palveluiden piirissä ollutta asiakasta, joiden löytämiseksi pyydän Lukaali-asiakkaiden yhteystietoja käyttööni. Opinnäytetyöni valmistuu vuoden 2011 joulukuuhun mennessä.

Haastatteluihin osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja haastatteluista saamaani aineistoa käytän vain opinnäytetyöhöni. Käsittelem kaikkia opinnäytetyöhöni liittyvää aineistoa salassapitosäännösten mukaisesti ja varmistan, että haastateltavien anonyymiteetti säilyy opinnäytetyössäni. Liitän hakemuksen osaksi myös opinnäytetyöni tutkimussuunnitelma, jonka olen koulussa hyväksyttänyt.

Terveisin,

Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija

Kaisa Piironen

Viranhaltijapäätös

Kaarinan kaupunki
Lautakunnankatu 4
20780 KAARINA

20110037 / 31.03.2011

Päätöksen otsikko	TUTKIMUSLUPA
Selostus asiasta	Kaisa Piironen hakee tutkimuslupaa Turun ammattikorkeakoulun sosiaalialan opinnäytetyötäni varten. Opinnäytetyöni alustava työotsikko on Kaarinan kaupungin Lukaali-tukiasuntotoiminnassa mukana olleiden nuorten kokemukset toiminnasta. Perhepalvelujohtaja Antero Paananen puoltaa luvan myöntämistä. Tutkimussuunnitelma ja lupa-anomus ovat päätösasiakirjan liitteinä.
Päätösteksti	Hyvinvointipalveluiden johtaja päättää myöntää tutkimusluvan tutkimussuunnitelman mukaiselle opinnäytetyölle ehdolla, että 1. tutkimus tehdään niin, että tutkimuksessa mukana olleiden henkilöiden henkilöllisyys ei paljastu 2. tutkimus tulee toimittaa tiedoksi perhepalvelujohtajalle 3. tutkimuksen tekijä tekee perusturvalautakunnalle tiivistelmän tutkimuksen keskeisimmistä tuloksista. 4. tutkimuksessa noudatetaan hyvää tutkimustapaa
Päätöksen perustelut	Hallintosääntö
Päättäjä	ANTTI PARPO, HYVINVOINTIPALVELUJEN JOHTAJA
Jakelu	Perusturvalautakunta Kaisa Piironen Perhepalvelujohtaja
Oikaisuvaatimusviranomainen	Perusturvalautakunta
Oikaisuvaatimusohje	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimukseen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon viimeistään (7) päivänä päätöksen postituspäivän jälkeen. Kunnan jäsenen, joka ei ole asianosainen, katsotaan saaneen tiedon silloin, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Vaatimuksen voi toimittaa oikaisuvaatimusviranomaiselle postitse, henkilökohtaisesti tai lähetin välityksellä.

Kutsukirje haastatteluun

5.5.2011

Hei!

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosiaaliajaa ja teen Kaarinan kunnan sosiaalitoimen Lukaali-tukiasuntotoiminnasta opinnäytetyötäni. Tarkoitukseni on kerätä Lukaali-tukiasumistoiminnassa mukana olleiden nuorten kokemuksia työn kehittämistä varten.

Olet ollut Lukaali-tukiasumistoiminnan asiakkaana yli vuoden ja siten valikoitunut tähän tutkimukseen ja olisin todella kiitollinen jos päätät osallistua tutkimukseeni. Osallistuminen on kuitenkin täysin vapaaehtoista, mutta tutkimukseni sekä toiminnan kehittämisen kannalta hyvin tärkeää. Tutkimukseen osallistuvat saavat palkkioksi elokuvalipun.

Tutkimus tapahtuu yhden kerran yksilöhaastatteluna, joka kestää noin 1,5 tuntia. Haastattelussa tulen kysymään tukiasumistointaan liittyviä asioita, mutta mitään ennakkovalmisteluja haastattelu ei sinulta vaadi. Tutkimuksessa ei tulla julkaisemaan nimiä eikä muitakaan henkilötietoja. Haastattelut toteutetaan kevään ja kesän aikana ja ne on mahdollista järjestää haluamassasi paikassa, joko Kaarinan sosiaalitoimistossa, kotonasi tai muussa valitsemissasi rauhallisessa paikassa.

Otan puhelimitse yhteyttä sinuun noin viikon kuluessa, jolloin kysyn osallistumishalukkuutesi haastatteluun sekä sovin haastatteluajan ja paikan kanssasi. Sinun on myös mahdollisuus halutessasi ilmoittautua mukaan tutkimukseen tai kysellä tutkimuksesta lisää Lukaali-ohjaajilta Hanna Vahtolalta p. 050 3732462 tai Pauli Koskelta p. 050 3732654.

Terveisin,

Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija

Kaisa Piironen

Asiakkaiden teemahaastattelun runko

Lukaali-asiakkuus

Nuoren tausta: ikä, siviilisääty, asuinpaikka, asumismuoto, perhetausta

- Minkä ikäinen olit kun tuli asiakkaaksi, minkä ikäinen olet nyt? Miten kauan olit asiakkaana?
- Missä asuit ennen tukiasuntoon muuttamista ja kenen kanssa?
- Millaisesta perheestä tulet? Millaiset olivat perhesuhteet ennen muuttamista?

Milloin ja miten asiakkuus on alkanut?

- Mistä kuulit Lukaalista ensimmäisen kerran?
- Mitä kautta tuli asiakkaaksi?
- Miksi halusit muuttaa tukiasuntoon?
- Mitä viranomaistahoja silloin oli sun elämässä ennen Lukaalia?

Miten koki 10 aihealueen Lukaali- asumisvalmennuksen? (paperi)

- Mitä muistat asumisvalmennuspaketista?
- Miten kauan valmennus kesti sun kohdalla? Oliko sopivan mittainen?
- Toiko se jotain uutta tietoa? Mitä?
- Koitko sen hyödylliseksi? Mitkä osiot olivat hyödyllisimpiä?
- Mitkä olivat juuri sinulle ne vaikeimmat osiot, joihin tarvitsit silloin eniten tukea?
- Mitkä osiot eivät olleet hyödyllisiä?

Minkälainen suhde sulla oli Lukaali-ohjaajaan?

- Kuka oli sun ohjaaja?
- Onko ohjaajan tapaamisia ollut riittävästi, liikaa, liian vähän?
- Oletko saanut riittävästi tukea ja apua tarvittaessa?
- Oliko suhde luottamuksellinen?
- Teittekö jotain erityisen mukavaa ohjaajan kanssa mikä olisi jäänyt mieleen?

Miten koki tuetun asumisen vaiheen?

- Millaista oli asua tukiasunnossa?
- Miten mielestäsi tukiasuminen onnistui?
- Mikä ei sujunut?
- Tuliko mukaan jotain uusia viranomaistahoja/auttajatahoja asumisen aikana?
- Miten elämäsi muuttui tukiasumisen aikana? Pääsitkö opiskelemaan, valmistuitko, saitko työpaikan tms.?
- Miten tukiasuminen loppui?
- Oliko asumisaika sopiva, liian lyhyt vai liian pitkä?

Lukaali-toiminnan kehittäminen

Valitse kolme sellaista korttia mihin koit saavasi apua tai tukea tukiasumisaikanasi ohjaajilta ja 1-3 sellaista korttia mihin olisi kaivannut lisää apua/tukea tai mihin jäi saamatta? Kerro valinnoistasi?

Mitä ja miten kehittäisi Lukaali-palveluissa?

- Jos sinä olisit tukiasunnoista vastaava ohjaaja niin mitä tekisit toisin?
- Mitä lisääisit, mitä vähentäisit?

Minkälaista on hyvä tuettu asuminen?

- Nyt kun olet itse aikuinen ja pitkään asunut omillasi niin millaista tukiasumista sun mielestä nykynuoret tarvitsevat?

Nykyinen elämäntilanne Lukaali-palveluiden jälkeen

Mitä tällä hetkellä teet?

- Opiskeletko, oletko töissä vai työttömänä? Harrastatko jotain (koulu, työ, harrastukset yms.)

Millaisena koet nykyisen elämäntilanteensa?

- Oletko tyytyväinen, onnellinen, tyytymätön...
- Mitä tällä hetkellä ajattelet tukiasumisajasta? Miten Lukaali-asiakkuus on vaikuttanut nykyiseen elämäntilanteeseen?

Millaista elämäsi olisi nyt jos et koskaan olisi asunut tukiasunnossa? Vaikuttiko tukiasuminen jollain lailla hyvinvointiisi? Millä lailla?

Mitä viranomais/auttajatahoja sinulla nyt on elämässäsi? Ovatko samoja kuin lukaali-aikana tai ennen sitä? Haluaako vielä lisätä jotain?

Ohjaajien teemahaastattelun runko

Taustatiedot:

Miten kauan olette tehneet töitä Lukaalissa ohjaajina?

Milloin aloititte?

Lukaali-toiminnasta:

Mikä on ollut työssä mukavinta?

Mikä on ollut työssä haastavinta?

Millainen on työmääränne tällä hetkellä?

Miten koette jaksavanne työssä?

Mikä auttaa jaksamiseen? Mikä heikentää sitä?

Onko Lukaalilla tarpeeksi resursseja?

Mitkä ovat Lukaalin tärkeimmät yhteistyötahot?

Miten mielestänne toimii yhteistyö yhteistyötahojen kanssa?

Lukaalityön kehittämisestä:

Mikä Lukaalissa on mielestänne erityisen hyvää ja toimivaa?

Mikä taas ei toimi niin hyvin?

Miten kehittäisitte Lukaalia nykyisillä resursseilla?

Entä jos resurssit olisivat rajattomat?

Miten kehittäisitte yhteistyötä muiden tahojen kanssa?

Millaisena näette Lukaalityön esim. 5 tai 10 vuoden päästä?

Haluatteko vielä lisätä jotain?